

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

I ÅRG.

STOCKHOLM, 15 DECEMBER 1912.

N:r 20 A.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ELISABETH KREY.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1 Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4. Rikstel. Norr 600. Allm. tel. Brunkeb. 944. Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Distribuering i Stockholm:

Rikstel. Norr 585. Allm. tel. 209 68. 9 f. m.—7 e. m.

Prenumeration genom posten

Pris för 1912 75 öre. Lösnummer 5 öre. » » 4de kvartalet 25 öre.

För Utlandet 1 krona 75 öre i postanvisning till tidningens expedition. 4:de kvartalet 55 öre.

Annonspris: 20 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt. Rikstel. 456. Allm. tel. 604. 9 f. m.—7 e. m.

Rösträtt för Kvinnor 1913.

Rösträtt för Kvinnor kan nu se tillbaka på sin första årgång och inbjuda till prenumeration för ett nytt år.

Med stora förhoppningar motsågo Sveriges rösträttskrävande kvinnor det första numret av rösträttsrörelsens egen tidning, som utkom den 1 mars detta år. Med ett enastående och ständigt växande intresse har tidningen alltifrån starten omfattats icke blott av L. K. P. R:s medlemmar utan även av allmänheten, bland vilken den förvärvat många nya anhängare till kvinnorösträtten, och av pressen, som genom att i anmärkningsvärt stor utsträckning citera Rösträtt för Kvinnor, gjort tidningen och det mål, för vilket den strävar, kända i allt vidare kretsar.

För den vackra framgång, som tidningen sålunda redan rönt, har den utan tvivel i första rummet att tacka alla de framstående pennor — inom och utom rösträttsrörelsen — som beredvilligt ställt sig till tidningens förfogande. Rösträtt för Kvinnors spalter ha lysts upp av namnen på många stora män och kvinnor. Bland dessa vilja vi här endast nämna Selma Lagerlöf, Ellen Key och Verner von Heidenstam, vilka alla lämnat originaluttalanden. Skönlitterära eller mera kåserande artiklar hava influtit av bland andra Gertrud Almqvist, C. J. Engström, Gurli Hertzman-Ericson, Kerstin Hård af Segerstad, Else Kleen (Gwen), Elisabeth Krey, Marika Stjernstedt, Elin Wagner. Jane Germandt-Claine öppnade vårt första

Alla som bo i ett land böra ha intresse för detta land, älska detta land, och rösträtten ger denna känsla av intresse, föder denna kärlek.

W. E. GLADSTONE.

nummer med en stämmingsfull dikt. Bland författarna på den politiska avdelningen återfinna vi de flesta av dem, som i närvarande stund bära upp de svenska kvinnornas rösträttsrörelse: Signe Bergman, Esaline Boheman, Hilma Borelius, Ester Brisman, Frigga Carlberg, Anna Grönfeldt, Ellen Hagen, Ann-Margret Holmgren, Sigrid Kruse, Klara Lindh, Anna Lindhagen, Ebba Palmstierna, Gulli Petrini, Gerda Planting-Gyllenbåga, Elin Wahlquist, Lydia Wahlström, Jenny Velandar, Anna Whitlock, Anna Wicksell, Signe Wollter, Anna Åbergsson och många många flera. För nyheterna från arbetsfältet ute i landet hava F. K. P. R. i allmänhet själva sört och därigenom kraftigt bidragit att på en gång göra Rösträtt för Kvinnor till den länk föreningarna emellan, som den är avsedd att vara, och till en avspeglings utåt av den arbetsintensitet och den arbetsglädje, som besjåla vår rörelse. Genom värdefulla bidrag från ett flertal utländska korrespondenter har Rösträtt för Kvinnor alltid kunnat bjuda sina läsare färsk och tillförlitliga nyheter från arbetsfältet ute i världen.

Rikta vi så blicken framåt, så möter oss ett år av mycket arbete. 1913 kommer att ställa stora krav på L. K. P. R:s medlemmar, större säkert än något föregående år. Under sådana förhållanden ligger betydelsen av att rösträttsrörelsen har en egen tidning i öppen dag. För alla rösträttskvinnor liksom för alla dem som över huvud intressera sig för kvinnans ställning i samhället, bör det nu mer än någonsin kännas som en bjudande plikt att stödja den tidning, som satt som sitt mål: medborgarrätt åt Sveriges kvinnor, detta och ingenting annat. Tidningen å sin sida kommer att göra allt för att dess utveckling skall hålla jämna steg med de större anspråk, som ett alltjämt ökat prenumerantanta,

Kvinnorna och hushållningssällskapen.

Metoden att kämpa med svärdet i ena handen och mursleven i den andra ha kvinnorna följt under alla de många år statsmakterna dragit ut kampen för deras medborgarrätt. På samma gång de alltså oförtrutet möta öppna och hemliga fiender med blanka vapen, söka de lika oförtrutet att få göra sin insats i varje fosterländskt uppbyggande arbete, som lagen icke utestänger dem ifrån.

Dit hör numera all kommunal verksamhet, men kvinnornas intresse för densamma har i allmänhet inriktat sig på primärkommunerna. Detta förklarar nog, att många kvinnor knappt observera oegentligheten av att de utestängts ur länskommunens representation, landstinget, samt att de ännu äro ganska främmande för hushållningssällskapen och deras verksamhet. Kvinnorna skulle dock ha stort gagn av och göra mycket gagn genom att delta i denna.

Hushållningssällskapen äro länsföreningar med officiell prägel. Deras stadgar skola fastställas av k. m:t, och sedan 1889 höra de närmast under lantbruksstyrelsen. Deras uppgift är att förmedla förbindelserna mellan statsmakterna och resp. läns näringsliv. Behovet av sådana förmedlare framträdde redan i mitten av 1700-talet, men först i slutet av nämnda århundrade bildas det första hushållningssällskapet. Flera av dem ha under de sista åren tecknat sitt första sekels historia, och icke färre än 13 bereda sig att 1914 fira sin hundraårsdag. Sedan 1908 ha deras ombud årligen sammanträtt i

och en ständigt växande läsekrets ställer på densamma.

Rösträtt för Kvinnor utkommer fortfarande den 1 och 15 i var månad eller med 24 nummer under 1913. Prenumerationspriset, postarvodet inberäknat, har satts så lågt som till 1 kr. All prenumeration sker genom posten. Lösnummer 5 öre. Det är av vikt att prenumerationen verkställs så tidigt som möjligt, på det att intet avbrott i tidningens distribuering vid årsskiftet uppstår.

Redaktionen.

Stockholm — den s. k. lantbruksriksdagen — och detta jämte mycket annat har åstadkommit en stark strävan efter modernisering och expansion. Medlemsantalet är i stigande. 1906 var det 55,000, 1910 års berättelse upptar 66,960, fördelade på 26 sällskap med 337 underavdelningar. Årliga inkomsterna gå till c:a 3 mill. kr., och behållningen över skulderna c:a 7 mill. kr. Genom sällskapen förmedlas så gott som alla anslag till lanthushållningens främjande.

Hushållningssällskapens viktigaste uppgifter äro ledningen av det mindre jordbruket, småbruket, husdjursavlen, mejerihanteringen, fisket, hemslöjden m. m., av undervisningen i allt detta, rådgivning genom kurser, konsulenter, kemiska stationer, frökontrollanstalter o. d. samt förmedling av egnahems lån.

Ju mer å ena sidan sällskapen komma att effektivt ingripa i näringslivets utveckling, och ju mer å andra sidan kvinnan blir en myndig ekonomisk samhällsfaktor, dess mer angeläget blir det, att hon träder i förbindelse med dessa institutioner. Männen ha sedan rätt länge inkallat henne. Av landets 26 sällskap är det endast 7, vilkas stadgar lägga hinder i vägen för kvinnas inval. I åtminstone ett län, nämligen Skaraborgs, har frågan redan 1907 varit föremål för Förvaltningsutskottet. Den föll, men från gammalkonservativt håll, av kapten Flach på Prinshaga, inlämnades en så lydande reservation:

”Med tanke på det inflytande husmoderns och döttrarnas insikter i arbeten på landet hafva på den husliga ekonomien (se Premieringsnämndens för mindre jordbruk berättelse), särskildt i afseende på mjölkning, svinens, hönsens och trädgårdens skötsel, matlagning etc. och med vetskap om att många kvinnor inom länet själva sköta sina jordbruk, föreslog jag i den förutnämnda tremannakomitén, att man på detta ekonomiska — ej politiska — område borde låta kvinnan och hennes erfarenhet komma det hela till godo, genom att tillåta hennes inväljande i Hushållningssällskapet. Detta blef ock komiténs förslag, men det oaktadt, och ehuru Hushållningssällskapet anordnat och sysslar med både mjölkningsskola och matlagningsskola och medelst anslag understödjer kvinnans deltagande i småbrukskurser, uppmuntrat s. k. 'konstflit' m. m., blef komiténs förslag med stor majoritet af Förvaltningsutskottet afslaget. Häremot reserverade sig dock en af Förvaltningsutskottets erfarnaste och mest ansedda ledamöter jämte förslagsställaren. Vårt Hushållningssällskap kvarstår nu bland de 7 af landets 26 Hushållningssällskap, som ännu genom sina stadgar förbjuder kvinnan inträde — Skaraborgarna hafva förr gått i spetsen, när det gällt att gå framåt, låtom oss åtminstone i fråga om Westgötaqvinnans förmåga och lämplighet till samarbete med oss å Hushållningsområdet, icke vänta med stadgeförändring härutinnan, till dess vi inom Sveriges rike komma — sist!

På vår nya obeskrifligt vackra sekemedalj hafva vi förvisso icke utan mening

Jönköpings-Magasinet

Etabl. 1873. Regeringsgatan 45. A. T. 55 41.

Parfym- och Ramaffär.

Grand Pensionat

A. DEHN

Stockholm, Strandvägen 7 A

Telegramadress Dehpensionat

Rikstel. 31 69, 25 08

Allm. Tel. 547, 873

CONSTANCE MALMSTRÖM

f. d. A. E. Schulz's — Firman grundad 1794

NAM- & BORSTAFFÄR samt rikhaltigt lager af Toilettartiklar

23 Regeringsgatan 23

Allm. Tel. 112 42

73 C Drottninggatan 73 C

Allm. Tel. 105 93

LAGERSONS

SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Stadsfullmäktigvalens resultat.

Kvinnliga stadsfullmäktige.

Dagligen ingå meddelanden om de pågående stadsfullmäktigvalen. Enligt de resultat, som föreligga, då detta skrives, har landets kvinnliga stadsfullmäktigkår ökat med sju medlemmar. På två av de ställen, där kvinnorna gått fram med egen lista, ha de lyckats att placera en kandidat. Övriga fem kvinnliga stadsfullmäktige hava varit uppställda på de frisinnades lista. Närmare detaljer om valen saknas ännu, men av allt att döma tyckes kvinnornas deltagande i allmänhet varit mycket livligt. I Karlskrona avgavs 1,090 av kvinnornas 1,900 röster. I Umeå gick den kvinnliga kandidaten, tack vare kvinnornas energiska deltagande in som n:r 6, fastän hon tilldelats åttonde platsen på den officiella listan. Partiet insatte endast sju kandidater.

De valda äro:

Fröken *Anna Holmquist*, Falun (de frisinnade),

Lärarinnan *Sigrid Kruse*, Karlskrona, ordf. i F. K. P. R. (de frisinnade),

Handelsidkarskan *Elna Persson*, Lund (kvinnornas lista),

Handelsidkarskan *Kristina Frank*, Malmö (de frisinnade),

Lärarinnan *Anna Montelius*, Trelleborg, ordf. i F. K. P. R. (de frisinnade),

Telegrafisten *Ingeborg Öquist*, Umeå, ordf. i F. K. P. R. (de frisinnade),

Fru *Nina Andersson*, Västerås, ordf. i F. K. P. R. och Vita Bandet (kvinnornas lista).

Vi hoppas i nästa nummer få inregistrera ännu många flera kvinnonamn bland de valda.

Centralstyrelsens i L. K. P. R. 10:de årsmöte

äger rum i Stockholm den 9 och 10 januari 1913. Lokal för mötet blir Strandhotellets stora sal, 9 Norra Blasieholmshamnen.

Ny landvinning.

Ny F. K. P. R. har bildats å Alnön invid Sundsvall efter föredrag av stadsfullmäktigen i Sundsvall fröken Elin Nilsson. Ett 20-tal medlemmar ingingo i föreningen, stadgar antogs, och till styrelse valdes fröknarna Therese Almqvist, Zaide Carlsvärd, Sigrid Carleson och Hanna Persson samt fru Jonsson från Johannesnäs.

både man och kvinna, med underskrift 'kunskap och arbete' — skall det behövas ännu ett sekel, innan vi skaraborgare vilja erkänna kvinnan värdig att inom vårt Hushållnings-Sällskap samarbeta med oss?"

Ännu ett exempel på mäns intresse att få med kvinnorna. Statskonsulenten A. Östergren säger i sin berättelse för 1910: "De flesta (kurser) voro talrikt besökta... Livligast var dock intresset, där man vidtagit anordningar att även få kvinnorna mera allmänt med, en sak som således borde bli föremål för vederbörandes uppmärksamhet överallt."

Speciella kvinnofrågor, som hushållningssällskapen äro rätt forum för, äro frågorna om hemkonsulenter, fosterbarnsvård samt kontroll och distribution av livsmedel.

Frågan om kvinnorna och hushållningssällskapen är en för landsbygdens kvinnor synnerligen viktig fråga som säkert skulle vinna på att bli föremål för L. K. P. R:s uppmärksamhet.

Icke efterföljansvärda stridsmetoder.

Säkert har det upprop, som Moderata kvinnoförbundets styrelse genom högerpressen utsänt till de kommunalt röstberättigade kvinnorna, väckt ytterlig häpnad bland F. K. P. R:s medlemmar, icke minst bland dem, som tillhöra centralstyrelsen. De måste fråga sig, vilken på en gång hemlig och kraftig agitation, som rösträttsrörelsens ledning väl kan ha tillgripit för att hindra högerkvinnorna inom F. K. P. R. att avgiva sina röster vid stadsfullmäktigevalen, en agitation, som Moderata kvinnoförbundets styrelse i sista ögonblicket lyckats upptäcka, och vars farliga följderna genom sitt upprop sökt hindra. Verkställande utskottet har svarat, att det alls ingenting gjort i den vägen. Ordföranden har vid sammansens enskilda möte i Lund, en förtrolig rådplägning, vars protokoll icke ens kringlästs till centralstyrelsens medlemmar, uttryckt den meningen, att om högern finge ett otvetydigt bevis på att dess meningsfränder bland kvinnorna allvarligt ogillade partiets motstånd mot kvinnorösträtten och tillkännagåve detta genom en offentlig förklaring, att de ej kunde stödja sitt parti, så länge detta vidhölle detta motstånd, skulle det säkert påskynda rösträttsfrågans lösning.

Denna mening, som delas av V. Us övriga medlemmar, blev föremål för en av högermedlemmar framkallad kort debatt vid Stockholmsföreningens möte den 25 nov., en debatt, som hade en helt och hållet teoretisk karaktär. Det är att märka, att Stockholmsföreningens ordförande redan vid föreningsmötets början meddelade, att inga andra pressreferat finge göras, än det styrelsen utsände. Med stöd av dessa två enskilda mötesdebatter, om vilka Moderata kvinnoförbundets styrelse icke hade rätt att officiellt veta något, utsände den ett upprop, som måste framkalla en till säkerhet gränsande förmodan, att V. U. agiterat för att förmå högerkvinnorna att nedlägga sina röster vid årets stadsfullmäktigeval. Att man begagnar sig av sin ställning som medlem i en förening, vars förhandlingar förklaras icke-offentliga, för att senare genom en annan förenings styrelse offentligt protestera mot en teoretisk mening, som där debatterats, och i ordalag, som måste framkalla missuppfattning, hör icke till de efterföljansvärda stridsmetoderna.

Kvinnan och arbetet. På nyåret inflyter i Rösträtt för Kvinnor en längre artikel av *Elin Wägner* om "Kvinnan och arbetet".

Mrs Chapman Catt

har i dagarna återkommit till New York från sin 18 månaders färd runt jorden. Hon har under sin resa bildat rösträttsföreningar i alla delar av världen och kom hem mitt under segerglädjen över fyra nyvunna stater. För att fira hennes återkomst anordnade New Yorks rösträttskvinnor en storartad bankett i Carnegie Hall, där tal höllas av bl. a. representanter för de olika länder Mrs Catt besökt under sin långa resa.

Några intryck från samhällskursen i Blekinge.

I det nätverk av andliga kraftlinjer, som våra dagars folkbildningsverksamhet lägger över hela vårt land, intager den Bergman-Österbergska donationen till L. K. P. R. en alldeles särskild plats.

Ensamt den omständigheten att penningar äro skänkta till samhällskurser för kvinnor ger de senare en viss — mycket välbehörlig — ryggrad. Det är som om den väckte ansvarskänslan inför besittningsrätten.

Mitt intryck härav styrktes ytterligare genom ett samtal med en äldre kvinna, vilken jag efter ett föredrag hade sällskap med på tåget. — "Det är liksom så tryggt att veta att det är våra egna föredrag och att det som talar där är ment för oss fruntimmer", yttrade hon.

Ja, det är just detta — att det är våra föredrag. Och därifrån går vägen snörrät till upptäckten: "Kommunens angelägenheter äro även våra och vi äro ansvariga för om de skötas väl eller illa; fattigvård och barnvård angå mest oss och vi ha inte rätt att draga oss undan arbetet och ansvaret. Äktenskapslagstiftningen kan ändras!" Den upptäckten är säkert för ett stort flertal som en öppen fängelsedörr ut till ljus och frihet.

Det var dessa ämnen som behandlades under Bergman-Österbergska samhällskursen på Blekinge landsbygd. Intresset har verkligen varit överraskande stort, då det kunnat förmå människor att i ur och skur och mörker leta sig fram till föreläsningssalarna. På ett par platser hade skolsalen ställts till vårt förfogande, men på andra håll har ansökan därom mött energiskt motstånd, ehuru, tycker man, de ämnen som talades om borde ligga folkupfostran mycket nära. Nykterhetslokaler stodo ju alltid till vår disposition, och F. K. P. R. i Lyckeby kunde med stolthet konstatera upplåtelsen av själva tingshuset. Det var ju en ganska stor skillnad på förhållandena på olika platser, mellan t. ex. ett livligt stationssamhälle och ett avlägset litet fiskläge. — Försök att föreställa er ett sådant en regnig och stormig novemberafton; här och där blinkar ett upplyst fönster likt ett sömnigt öga och kusken undrar vilket av dem han skall styra kurs på, när trakten är honom obekant. En barmhärtig ung dam — som i rösträttsfrågan befann sig i väckelsestadiet — hade gjort mig sällskap och förde oss på rätta vägar till sist.

Och där kom verkligen folk, män och kvinnor, de förra i avgjord majoritet — mor har ju alltid svårare att komma ifrån hemsysslorna och småbarnen. — Stilla och sävligt slå de sig ned i den dåligt upplysta lokalen, som saknade eldstad, i strängt skilda läger, männen på den högra sidan och kvinnorna på den vänstra. När föredraget är slut efter en fullgod timme siter publiken lika tyst och förvåntansfull och rör varken hand eller fot till uppbrott. En häftig regnskur smattar i detsamma mot fönsterrutorna, och så frågar jag de väntande människorna, om de vilja höra litet om kvinnans politiska rösträtt — det kan ju alltid vara att föredraga framför en regnskur. Jo, det ville de. Några ynglingar nere vid dörren upptäckte synbarligen något muntrande i mitt anförande, men att kvinnorna togo det djupt allvarligt var lätt att se.

Mitt ämne var "fattigvård och barnvård" och jag kunde vanligen efter föredragets slut med lätthet bedöma hur fattigvården var ordnad i församlingen. På flera ställen hade jag, sades det, "hela kommunalnämnden" till åhörare, och när ordföranden kom fram och hälsade och talade om några frågor

Till redaktör för Rösträtt för Kvinnor

har L. K. P. R:s verkställande utskott från den 1 januari 1913 antagit fil. kand. fru Ester Brisman. Redaktörskiftet beror på att fröken Elisabeth Kreys övriga journalistiska verksamhet tager hennes tid så starkt i anspråk att hon sett sig nödsakad avsäga sig redaktörskapet av vår tidning. Fru Ester Brisman, suppleant i V. U., har redan under senare delen av det snart gångna året ställt sina goda krafter och sin tid till tidningens förfogande. Vi äro övertygade om att den lyckliga start, som Rösträtt för Kvinnor gjorde under fröken Kreys intresserade ledning, skall i fortsättningen följas av en lika lycklig och snabb utveckling. Vi tacka fröken Krey och önska fru Brisman lycka till!

V. U.

Jönköpings länsförbund.

Jönköpings F. K. P. R. hade inbjudit de olika föreningarna inom Jönköpings län att för bildande av ett länsförbund samlas till konstituerande sammanträde söndagen den 1 dec. och avhölls detsamma i Jönköping under livlig tillslutning. Fröken E. Aulin hälsade de närvarande välkomna å Jönköpings F. K. P. R. vägnar och uttalade sin förhoppning, att vad som skulle företagas, bleve till nytta för kvinnornas sak. Ombud hade funnit sig från Eksjö, Gränna, Huskvarna, Norrahammar, Hvetlanda, Näs-sjö och Tranås, och sedan samtliga de närvarande uttalat sig för bildandet av ett länsförbund, diskuterades frågan om grunderna för detsamma. Härunder framkommo olika förslag, dels att arbeta efter viss given arbetsordning, att fastställa stadgar, dels att för kortare tid arbeta efter vissa bestämmelser. Mötet uttalade sig till slut för att antaga stadgar, vilka upplästes och godkändes. Därefter skreds till val av funktionärer till blivande arbetsutskott, suppleanter och revisorer. Till ordförande valdes fröken Planting-Gyllenbåga, till kassaförvaltare och sekreterare fröken E. Aulin samt till tredje ledamot fru A. Lithman. Suppleanter blevo fru Andersson, Norrahammar, och fröken Klara Ahrenberg, Jönköping. Revisorer blevo fru S. Karnell, Jönköping, och fröken M. Sten, Huskvarna, samt revisorssuppleant fru Bruselius. Vidare beslöts att första årsmötet skall hållas i Huskvarna i februari månad 1913. Härmed voro förhandlingarna avslutade och dagen i övrigt tillbragtes under angenäm sammanvaro hos tvänne av föreningens ledamöter.

som berörts, så visste jag att han hade rent samvete. T. ex. i Jämshög, där jag hade nöjet besöka den nybyggda, idealiskt skötta fattiggården, var fattigvården grundad på mänskliga principer. I styrelsen satt även en kvinna, naturligtvis rösträttskvinna. Detta var även föreståndarinnan för fattiggården och föreståndarinnan för epidemisjukhuset. Jämshög är säkert moget för en F. K. P. R. — där fanns så mycket förståndigt folk.

På andra ställen försvann "kommunalen" hastigt och lustigt efter föredragets slut, men den gamla gumman som flitigt bekräftat mitt påpekande av nu rådande missförhållanden i fattigvårdssystemet med sitt "det är så sant så sant!" — hon satt kvar till sista man och kom fram och neg och sa' ett trohjärtat "tack frun".

Ett tecken på intresset är att åhörantalet ökades för varje gång, så att om det första föredraget åhördes av 30 å 40 personer, så åhördes det fjärde av ett 100-tal och därutöver.

På ett möte — det var i Tving — fick jag i uppdrag att framföra en tacksam hälsning till donatorn, hos vilken den svenska landsbygds kvinnor stå i så stor skuld. Jag är glad över att få tillfälle göra det i Rösträtt för Kvinnor.

Frigga Carlberg.

Sejerjubel.

"I dag är segerns och jublets dag; i morgon gå vi att erövra en ny stat."

Så yttrade en av de många talarinnorna vid det stora möte av "thanksgiving" och jubel, som Chicago rösträttskvinnor anordnat med anledning av rösträtts genomförande i fyra nya stater.

Jubel och tack över att få vara med var också den känsla, som med oemotståndlig makt strömmade in på en, då man inträdde i den stora salen i "Hull House", till sista plats fylld av en entusiastisk, aktiv publik.

Där framme på estraden satt i en halvcirkel elitkåren ur Chicagos kvinnovärld, var och en — en kraft att räkna med, var och en — en reformator på sitt område med en livsgärning bakom sig, som måste väcka respekt hos varje man och stolthet hos varje kvinna.

Nu stråla allas ansikten av den glädje, framgången ger, men också av den okuvliga energi, som ständigt pekar framåt mot nya mål. Det vita silkesstandaret i bakgrunden med det bevingade fältropet: "Votes for women" påminner också om, att de tio vimplarna under detsamma representera endast tio av republikens 48 stater.

"Hull House's" gossorkester stämmer upp en jublande segerfanfar och så öppnar ordföranden talens långa rad. Endast tre minuter äro anslagna till varje talare. Tre minuter! Det syntes mig nästan som om applåderna, som mottogo varje ny talarinna, togo så lång tid. Och dock, vad hunno de ej med på dessa tre minuter!

Emellertid visade sig möteslokalen allt för trång, och ett "overflowing-meeting" måste anordnas i teatern i samma hus. På några minuter fylldes även denna sal och trots saknad av blommor och standar steg stämningen snart till samma höjd som i den stora salen. Programmet var detsamma. Så snart en talarinna slutat sitt anförande i den ena salen, kom hon över till den andra.

Från första stund jag hörde amerikanskan tala, hade hon min hela beundran. Under detta möte steg dock beundran till hänförelse. Hon är i talarstolen densamma, som hon alltid är, enkel, orädd, älskvärd, humoristisk, aldrig nervös, aldrig överdriven; varm, utan att bli sentimental, sakrik utan att

bli tråkig. Hon talar fritt utan några som helst anteckningar, vilket ger något så omedelbart övertygande åt hennes ord. Ett diskussionsinlägg i en församling på tusental synes ej bekomma henne mer än ett samtal på tu man hand. Det är lätt att idealisera, men svårigen kan man finna ett värdigare ideal för kvinnan i talarstolen än den stora ungdomsrepublikens fria dotter.

Bland de många talen var det särskilt två, som slog an. Det första var av en arbeterska, medlem i kvinnornas fackförening. Hon gav i enkla ord uttryck för den glädje hon kände över den nya segern. Glädjen över att komma ett steg framåt mot den dag, då Amerikas sex millioner självförsörjande kvinnor ha rätt att stifta lagar till skydd för sig själva, sina hem och sina barn. Hon berättade om hur hon en dag, då hon under middagsrasten talade till sina kamrater på fabriken, från en man möttes av den utnötta satsen, att kvinnans plats var i hemmet, men då hon undersökte saken, fann hon ut, att den mannens hustru måste arbeta ute för att hjälpa till med familjens underhåll — och hon hade åtta barn. Talarinnan tillade: "Nog var den kvinnans plats i hemmet, men varför var hon icke där? De flesta av oss arbetsflickor ha hem, men hemmet är våra föräldrars eller syskons. Varför ha vi icke vårt eget hem? Emedan vi ej kunna gifta oss med män, som endast ha en inkomst av 15—18 dollars i veckan."

Det var livets obehagliga allvar, som talade genom denna flicka, och orden grepo mig mera och gävo mera tankar, därför att jag under flera månader arbetat sida vid sida med dessa samhälls styvbarn vid fabriken maskiner och gasugnar, och därvid fått kasta en inblick i så mångt hopplöst livsöde. Hur gick jag inte i veckor i stigande ångest, väntande på den dag, då den unga kvinnan mitt emot mig, så nära att bli mor, skulle utebli eller, då hon ändå kom varje morgon, bli sjuk. Och hur växte inte föraktet inom mig mot de narrar, som predika "det kvinnliga" fraserika lära, då jag hörde att kvinnan näst intill mig, hon, som syr så förtvivlat, syr som själva det röda, rinnande livet, att hon har två små barn hemma, den minsta endast fem månader. Jag frågade: "Men vad gör då

er man?" Svaret endast en ryckning på axlarna, en rörelse med handen, som kan betyda vad som helst. —

Vid sådana tankar glömmar man att det är fest och man frågar sig: hur är det möjligt att kvinnorna inte överallt ha rösträtt! Här tåga fram millioner, av nöden drivna, och deras händer möta deras, som rättfärdighetslängtan drev. Alla veta de, vad de vilja, och vad de vilja är till hemmets, till samhällets gagn och ändå stå männen tvekan. Det är inte utan att tålmodet vill brista och man tycker att de engelska suffragetternas knytnävsargument äro bättre vapen än ord till hjärnor, som icke tyckas vara mottagliga för logik.

Men i nästa ögonblick tigger man sig själv om tillgift för sina överilade tankar, ty i talarstolen står, mottagen av väldiga applåder, Jane Addams, Amerikas populäraste och mest älskade kvinna, och liksom hela hennes liv är en övertygande bevisföring om kvinnans förmåga och lämplighet i samhällsarbetet, (en framstående talare har kallat henne "den mest ledande personen i Chicago"), så manar hon också nu med sin behagliga, lugna röst till fortsatt kamp på övertygelsens väg. Med sin klara, goda blick ser hon förbi handlingen till de psykologiska grunderna för densamma. Dömer, gör icke hon, ty hon tror liksom varje socialreformator på det goda grundämnet i människonaturen, och hon vet att vi alla äro stora barn, mer eller mindre bundna av traditionella och nationella fördomar och åskådningar.

Med några ord ger hon en idé om, varför icke Wisconsin gav sina kvinnor rösträtt. Vid sidan om motståndet från spritintressenterna står ett starkt motstånd från de invandrade tyskar, som i denna stat äro synnerligen talrika. De hålla envist fast vid de ideal och åskådningar, som voro allmänna i deras egen hembygd, då de för en 25—30 år sedan lämnade den, ty de tro att där hemma är allt sig likt och veta inte av att där kämpas samma kamp för frihet som i den nya världen.

För att övervinna detta motstånd fordras ett djupgående upplysningsarbete, och förslag ha väckts om att utsända agitatorer, som tala till folket på deras eget språk.

Talarinnan slutar med att försäkra männen: "Att vi kvinnor icke äro så goda att ni ej kunna arbeta tillsammans med oss."

Bland de mera bemärkta talarinnorna voro Mrs Mc Culloch, domare i

Kvinnans rösträtt som valprogram.

Mr George Lansbury, kvinnorrösträtts trogne förkämpe i engelska underhuset, avsåg sig för någon tid sedan sitt mandat för att ge sina valmän tillfälle att gå till val endast på frågan om politisk rösträtt för kvinnor — första gången detta skett över huvud taget. Mr Lansbury tillhör arbetarepartiet, men har förklarat att det var hans avsikt att rösta mot regeringen i varenda fråga, till dess kvinnorna fått rösträtt. Ett omfattande valarbete har försiggått i hans valkrets, Bow and Bromley, och det är att betrakta som ett mycket gott resultat att hans kandidat lyckades samla 3,291 röster mot den unionistiska kandidatens 4,042. Detta innebär emellertid att en stor del liberala valmän föredragit en konservativ motståndare till kvinnorrösträtten framför en rösträttsvänlig arbetarekandidat.

Evanston, en förstad till Chicago ("Männen anse henne duga till domare, men ge henne icke rösträtt"), och Virginia Brooks, en ny Jeanne d'Arc, som på kort tid "torrlagt" och reformerat sin födelsestad West Hammond, Indiana.

Sista talarinnan gav en framställning av den stora jubeldemonstrationen i New York. "Man hade beräknat att 20,000 kvinnor skulle deltaga och 40,000 kvinnor och män tågade upp. All ungdom från högskolor och universitet togo del. Varje deltagare bar en fackla. Det var en mäktig anblick. Ett oändligt tåg av glindrande ljus. I alla fönster, på balkonger, tak och gator, där tåget drog fram, stodo människomassor packade och från gata till gata steg jubelropet och bars vidare av ekot: "Four, four, four states more; four, four, four states more."

På talarinnans uppmaning reste sig alla mötesdeltagarna och uppstämde samma jubelrop: "Four, four, four states more."

En milsten, en landvinning mera i detta underliga, världsfamnande krig — och när den sista milstenen är hunnen, den sista landvinningen vunnit skall det ständigt finnas nya sanningar att strida för mot nedärvd barbarism.

Chicago den 17 nov. 1912.

Anna Lindgren.

Valdialog i hemmet.

Han. Hör du Elise, det var sant, jag måste ju ha din fullmakt till stadsfullmäktige valet; vill du vara snäll och fylla i den här blanketten.

(Fru Elise har egendom under egen förvaltning. En faster som hade litet besynnerliga idéer, sådana som ogifta fruntimmer ha ibland, hade nämligen testamenterat henne sin förmögenhet på villkor att hon skulle råda över den själv. Den bestämmelsen hade alltid retat hennes man en smula förut — alldeles som inte han förstod sig på att förvalta pengar bättre än Elise — men nu vid valet var det ju bra, ty han hade sina 40 röster i alla fall, och Elises röstetal blev således ett extra tillskott, välbehövt i dessa radikalismens och socialismens tider).

Hon. Vill du att jag skall rösta, du som alltid sagt mig, att du skulle skiljas ifrån mig, om jag bleve rösträttskvinna?

Han. Ja, därför vill jag ju också bara ha din fullmakt.

Hon. Ja, men då röstar jag väl i alla fall, och det är ju detta du ogillar; inte kan det vara det väsentliga, om man går upp på vallokalen själv eller ej.

Han. Du vet väl, att detta bara är ett kommunalt val, och jag har aldrig sagt att kvinnor inte borde få rösta kommunalt.

Hon. Åhjo, nog har jag hört ett och annat om det också, t. ex. att kvinnor inte begripa stadens angelägenheter, så att det bara var dumheter att låta dem bli valbara till stadsfullmäktige m. m., fast jag medger, att du talat mindre om den saken nu, sedan de i alla fall blivit det. Men välja inte stadsfullmäktige i våra fem största städer också ledamöter till Första kammaren, och då är detta ju i alla fall ett politiskt val här åtminstone, och det kan du väl aldrig gilla att jag skall vara med om?

Han. På så sätt och vis är det ju politiskt, om man så vill, men det är ju i alla fall inte alls detsamma som valen till Andra kammaren.

Hon. Menar du då, att Första kammaren betyder så litet i jämförelse med den Andra, att den knappt kan sägas vara politiskt?

Han. Hur kan du komma med sådana dumheter, det vet du väl, att Första kammaren för det närvarande är fosterlandsvännernas enda pålitliga stöd.

Hon. Och ändå anser du valet av den korporation, som väljer Första kammaren opolitiskt. Jag tycker det är du som pra-

tar dumheter. Du anser att det skulle vara upplösande för hem och familj om kvinnorna skulle börja syssla med politik, och ändå vill du att jag skall deltaga i ett politiskt val!

Han. Men jag har ju sagt, att detta i alla fall i första hand är ett kommunalt val!

Hon. I första hand ja, och i andra hand ett politiskt, d. v. s. att var och en som röstar bör vara hemmastadd både i det kommunala och politiska livet för att kunna rösta. När jag helt beskedligt sa dig en gång, att jag ändå inte tyckte, att det skulle äventyra familjelivet, om en hustru röstade på riksdagsman till Andra kammaren vart tredje år, fick jag till svar, att detta just bevisade, att jag ingenting begrep av politik, och att kvinnor bara ville ha rättigheter, men ingen ansvars känsla hade inför dem. En samvetsgrann person kunde inte rösta, om hon inte följde med politiken alla de tre åren igenom, och detta skulle medföra en utåtriktning av hela kvinnokönet, som skulle bli ödesdiger för hemmet och samlivet. Ja, du sa också, att professor Thyrén hade rätt, att kvinnorna borde få rösträtt, då alla kvinnor bli självförsörjande, och familjen i egentlig mening tillhör historien. Nå, inte vill jag avskaffa familjen inte och försumma mina barn, och då kan jag ju inte rösta heller,

det vore brist på ansvars känsla, det har du själv sagt.

Han. Du kan väl ha förtroende till mig i detta som i så många andra fall.

Hon. Du har dina röster och för dem röstar du, men för mina röster är jag ensam ansvarig, och då vore det samvetslöst att rösta utan att först ha följt med politiken i flera år, det har du själv sagt; men slår jag mig på politik, så fördärvar jag familjen och mina barn — det har du också sagt!

Han. Nå så farligt vore det väl inte, om du följde med litet grand, så du hade någon reda på, vad det är frågan om. Och ser du, detta gäller ju fosterlandets sak. Jag tycker visst, att det varit det bästa, om kvinnorna aldrig fått några rättigheter alls, varken politiska eller kommunala, men nu ha de några, och då blir det ju en plikt att använda dem. Ty vänsterkvinnorna, de använda nog sina minsann!

Hon. Ja, det är en annan sak det! Deras män ha inte predikat för sina hustrur, att de skulle skiljas från dem, om de blevo rösträttskvinnor. Deras män ha kanske t. o. m. uppmuntrat dem att intressera sig för politik, talat med dem som likar i politiska frågor och hjälpt dem att sätta sig in i förhållandena, så att de nu ha reda på saken och med gott samvete kunna rösta.

Kvinnliga stadsfullmäktigkandidater.

Till de uppgifter vi förut lämnat, kunna nu läggas ytterligare några.

I *Norrköping* gå kvinnorna fram med egen lista, upptagande namnen fröken Aurore Pihl, d:r Anna-Clara Romanus-Alfvén och fröken Ellen Moberg.

I *Göteborg* ha socialdemokraterna i första kretsen uppsatt fru Josefine Rosvald på sin lista.

I *Gävle* har, då detta skrives, "De kristna nykterhetsvännerna" uppsatt folkskollärarinnan fröken Elsa Bengtsson som första namn i andra valkretsen. Fröken B., som är en utpräglad nykterhetskämpe, sekretärare i Vita bandet, och ivrig rösträttsvän, kan tack vare denna placering vara säker om inval. Av de politiska partierna är det endast det frisinnade som upptagit ett kvinnonamn på sin lista i första valkretsen, men kan det på grund av sin placering, fjärde plats, endast anses som suppleantnamn. Högerkvinnorna, som förra gången utträttade ett duktigt arbete för sin kvinnliga kandidat, ha i år ej ens ansett det lönt att nämna ett kvinnligt namn inom partiet på grund av trängseln bland de avgående fullmäktige, och bland socialdemokraterna torde det främst vara bristen på lämpligt namn, som gjort att ingen kvinna denna gång kommit med.

I *Karlstad* har vänstern uppsatt fru Gerda Hellberg å fjärde platsen ovanför stretchet i södra kretsen och fröken Regina Petersson å en suppleantplats i den norra. Högerkvinnorna har uppsatt fröken Alma Andersson å nionde platsen i norra kretsen. F. K. P. R. har till stadens alla röstberättigade kvinnor utsänt cirkulär med uppmaning att delta i valet.

I *Sundsvall* ha alla tre partierna uppsatt kvinnor på kandidatlistorna. "De frisinnade" i östra kretsen ha på femte plats uppsatt fru A. Martell, "de moderate" i samma krets på tionde plats fröken Elin Rydberg, "radikala vänstern" (socialisterna) på andra plats fröken Jenny Andrén. Alla tre platserna äro emellertid ganska osäkra.

I *Örebro* står fröken Mathilda Tengvall på "Frisinnade sparsamhets- och nykterhetsvännernas" lista samt fröken Amalia Lundgren som nionde namn på den borgerliga listan.

Göteborgs F. K. P. R. och Bernard Shaw. På framställning till Bernard Shaw har Göteborgs F. K. P. R. fått tillåtelse att översätta och uppföra hans rösträttspjäs *Press Cuttings* (Tidningsurklipp). Det sedvanliga honoraret för uppförande av Shaw's stycken har till föreningen överlämnats och bokföres som gåva av Bernard Shaw.

Högerkvinnorna och stadsfullmäktigvalen.

Ett genmäle.

Med anledning av ett av Moderata kvinnoförbundets styrelse utsänt upprop, vari det antydes att högerkvinnorna inom F. K. P. R. skulle ha uppmanats att vid de nu pågående stadsfullmäktigvalen nedlägga sina röster för att därigenom stödja kravet på politisk rösträtt, har V. U. utsänt följande genmäle:

Då det upprop, som Moderata kvinnoförbundets styrelse utfärdat till de kommunalt röstberättigade kvinnorna, lätt kan giva anledning till missförstånd och faktiskt redan gjort det, anhåller verkställande utskottet i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt förbindligt, att följande beriktigande måtte intagas i de pressorgan, som lämnat plats för bemälda upprop.

Verkställande utskottet har icke, vare sig i form av paroll i cirkulär eller genom enskild övertalning i privatbrev, utsänt någon uppmaning till de högersinnade kvinnorna inom rösträttsföreningarna att nedlägga sina röster vid stundande stadsfullmäktigval. Däröfver kunde Moderata kvinnoförbundets styrelse lätt ha övertygat sig, om den så velat.

Vad som tilldragit sig är följande: Vid ett enskilt möte i Lund den 17 juni i år, i vilket medlemmar från olika F. K. P. R. deltog, dryftades konfidentiellt vilka mått och steg, som kunde föra frågan om politiska rättigheter för Sveriges kvinnor till en snar lösning. På tal om högerkvinnornas insats yttrade ordföranden, att det vore ett önskemål, att de rösträttskrävande bland dessa ostentativt förklarade, att de voro förhindrade att med sina röster understödja sitt parti, så länge detta vidhölle sitt motstånd mot kvinnorösträtten. En sådan paroll kunde dock icke utfärdas, utan det måste bli en fullt frivillig sak, då det ytterst vore en individuell samvetsfråga, om den enskilda kvinnan ansåge kvinnorösträtten eller understödet av det övriga parti-programmet viktigast och mest samhällsgagnande. Vile ett antal högerkvinnor genom röstnedläggelse demonstrera endast vid val av politisk karaktär, skulle detta säkert ha betydelse. En annan talare föreslog, att kvinnorna vid stadsfullmäktigval i höst skulle gå fram med egna listor för att därigenom markera sin ställning. Detta senare förslag mottogs med allmänt bifall. Mötet i Lund hade karaktär av rådpåläggning och ägde ingen befogenhet att fatta beslut. Det hade en så konfidentiell prägel, att protokollet ej ens

kringsändes till F. K. P. R., än mindre delgavs pressen. Den ovanrelaterade diskussionen utgjorde endast ett kort led i förhandlingarna.

Då det redan i Lund var tydligt, att högerkvinnorna icke kände sig högade att i större utsträckning demonstrera på det först föreslagna sättet, har frågan icke ens upptagits till diskussion inom centralstyrelsen. Det enda uttalande, som gjorts, återfinnes i Rösträtt för Kvinnor för den 1 november, där den ledande artikeln avhandlar stadsfullmäktigvalen. Denna artikel innehåller främst en ivrig uppmaning till medlemmar av F. K. P. R. "att göra sitt bästa att få kvinnorna så talrikt som möjligt att delta i stadsfullmäktigvalen". Vidare tillrådas kvinnorna i de städer, där stadsfullmäktigvalen ha en politisk betydelse, att gå fram med egen lista, varigenom "de kvinnor, vilka äro missnöjda med sitt partis hållning i fråga om politisk rösträtt för kvinnor, alltså högerkvinnorna, erbjudas ett alldeles enastående tillfälle att demonstrera mot denna partis hållning på ett sådant sätt, att det ej skadar partiet med hänsyn till dess övriga programpunkter. — Den andra utvägen att införa sitt parti demonstrera sin rösträttsvänlighet, som ju alltid står högerkvinnorna till buds, att helt och hållet nedlägga sina röster, har dels det emot sig, att den drabbar partiet hårdare än de flesta önska, och därigenom indirekt gynnar de andra partierna, dels även det, att den är så svår att exakt beräkna till sina verkningar".

På Stockholmsföreningens möte den 25 november uttalade högerkvinnorna — utan sammanhang med de övriga diskussionsämnen — en protest mot tanken att demonstrera genom röstnedläggelse. Landsföreningens ordförande försvarede verkställande utskottets uppfattning av det önskvärda i att högerkvinnornas rösträttsvänliga kvinnor ville övertyga sitt parti på röstnedläggandets övertygande sätt om sitt missnöje med dess hållning i kvinnornas rösträttsfråga, men upprepade att i fråga om nedläggande av sin röst vid kommunala val måste varje högermedlem av F. K. P. R. pröva sig själv och handla efter bästa samvete.

Stockholm den 4 december 1912.

Verkställande utskottet i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Där kvinnorna äga medborgarrätt.

Det norska ålderdomsförsäkringsförslaget.

Den norska ålderdomsförsäkringskommitténs ordförande, professor Jæger, har infört regering och storting lämnat en redogörelse för det förslag till invaliditets- och ålderdomsförsäkring, som inom kort kommer att framläggas i Norge. "Det kända förhållandet att för kvinnan i regel erfordras mindre för uppehållet än för mannen", har icke varit så känt för den norska försäkringskommittén, att pensionerna satts lägre för kvinnan än för mannen för samma erlagda avgifter. Icke heller hennes tidigare arbetsförmåga eller längre livslängd har lagts till grund för någon olikhet i pensionsbeloppen i denna på solidariteten byggda, alla omfattande försäkring. Av äkta makars inkomster och förmögenhet, där de leva i egendomsgemenskap, räknas visserligen icke hälften, men $\frac{3}{4}$, alternativt $\frac{2}{3}$ såsom grund för den makens avgift, som är "lignet" för inkomsten, medan $\frac{1}{4}$, alternativt $\frac{1}{3}$ räknas såsom grund för den andra makens eller makans avgift. Även i detta avseende är det norska förslaget bättre än det svenska, som i sådana fall räknar mannens avgift såsom grundad på hela årsinkomsten och betraktar hustrun såsom helt egendomslös, då hon endast arbetar inom hemmet och icke äger förmögenhet under egen förvaltning. Professor Jæger har personligen förklarat, att vid beräkningarna för pensionsbeloppen användes en gemensam invaliditets- och dödlighetstabell för män och kvinnor. Så är det i ett land där kvinnorna äga medborgarrätt.

I Sverige däremot säger vår kommittés försäkringsexpert, direktör Sven Palme: "Det kan icke vara på annat sätt; kvinnorna få finna sig däri, att kvinnor få 23 proc., män 30 proc. å sina erlagda avgifter." Sverige skulle i så fall, om ändring icke sker härutinnan, bli det första land i världen som gör sådan åtskillnad.

Amå.

Männens internationella allians för kvinnans rösträtt valde vid sin nyligen i London hållna kongress följande styrelse: sir John Cockburn, ordförande, M. Ferdinand Buisson, deputerad för Seine-arrondissementet, v. ordf., hr Ernst Beckman, ledamot av riksdagens Första kammare, v. ordf., mr T. T. W. Kehler, kassaförvaltare, och överstelöjtnant W. A. E. Mansfeldt, sekretäre.

Han. Tror du inte många av dem bara springa med männen utan att tänka själva då?

Hon. Det är ju möjligt, men de ha då åtminstone fått bjuda till att tänka själva. Att det bland dem liksom bland männen kan finnas några som av naturen äro osjälvständiga och inte tänka så värst mycket, det kan naturligtvis inte hjälpas, men de veta åtminstone att de ha bjudit till så gott de kunnat, och därför kunna de rösta med gott samvete. De ha fått vara politiskt intresserade, utan att bli hänade därför, och utan att deras män beskyllt dem för att försumma sina närmaste plikter. De kunna rösta, men inte jag!

Han. Men Elise, inser du då inte, att om alla vänsterkvinnor skulle rösta, men alla högerkvinnor låta bli, så går ju högerkvinnorna under? Därför blir det din ovillkorliga plikt att rösta!

Hon. Det förstär jag absolut inte, att du kan säga, om du verkligen anser att kvinnornas sysslande med politik undergräver familjen. Låt då dessa förvillade vänsterkvinnor störta sina familjer i elände, men låt åtminstone familjen ha någon fristad hos de samhällsbevarande kvinnorna — det måtte väl vara deras enklaste skyldighet. Hur många gånger har du inte sagt, att samhället vilar på

familjen, och nu vill du, att din egen hustru skall lämna sin familj i sticket. Nej, jag förstår dig sannerligen inte!

Han. Nej, därför att kvinnor äro så oersonliga. Hör du inte, att du måste rösta, därför att vänsterkvinnorna rösta!

Hon. Gagnar man sitt fosterland med att rösta blint? Är det inte ansvarslost?

Han. Men du röstar inte alldeles blint. Du vet hur det var med F-båten. Vill du ödelägga vårt försvar och offra vårt fosterland?

Hon. Nej, nu kan det sannerligen vara nog! I tio år har jag fått höra att jag inte förstod politik och borde sköta min familj. Jag har fått fyra barn, som jag haft att vårda, och de ha tagit min tid så helt i anspråk, att jag därför nästan har varit böjd att anse att du hade rätt. Fast ibland när jag hört, hur kusin Elin, som har lika många barn som jag och mindre råd att få hjälp än jag, jämt resonerar politik med sin man, och hur han rådgör med henne i alla sina angelägenheter, då har jag blivit en smula tveksam. Elin sköter sina barn och sitt hushåll minst lika bra som jag. Nå, hon är kanske dugligare och mer begåvad än jag, men så har hennes man också alltid behandlat henne som en tänkande människa, och inte bara velat ha henne som en docka eller en hushållerska.

Men när jag den sista tiden hört dig tala om, hur du skulle samla upp dina kvinnliga bekantas fullmakter, därför att detta val var så viktigt just för Första kammarevalets skull, och hört dig övertala dem till att lämna dig fullmakt genom att resonera politik med dem — då stod humbugen klar för mig. Ni prata sju stugor fulla, om att kvinnornas intresse för politik skulle bli förstörande för hemmet, samtidigt som Ni vilja rent av tvinga kvinnor att rösta, vilka inte bry sig det bittersta om politik, gamla beskedliga änkor t ex. som aldrig begärt annat än att få intressera sig endast för hemmet. Alla kommunalt röstberättigade kvinnor ha ju faktiskt en politisk rösträtt redan, rösträtt till Första kammaren, det må nu vara genom landsting eller stadsfullmäktige, och Ni söka med allt gevalt få dem att använda den, medan Ni själva säga, att kvinnan inte passar för politik. Endera av dessa ståndpunkter få Ni väl i all ärlighets namn vara så goda att uppgiva.

I går var Elin här och frågade, om jag inte ville ge henne min fullmakt, då hon antog att jag inte ville rösta med ett parti, som smådade mig och förolämpade mig som maka och moder, just därför att jag röstade.

Han. Och det gjorde du!!

Hon. Nej, jag gjorde det inte denna

gång. Jag kände mig verkligen inte värdig att rösta, jag som försummat att följa med både politiska och kommunala frågor, så att jag sannerligen inte hade någon egen åsikt. Detta kände jag så mycket mer, när jag hade Elin framför mig, som visste allt möjligt och som arbetat så mycket för kvinnans rösträtt. Men i stället prenumererade jag på "Rösträtt för Kvinnor" och på en frisinnad tidning, så att jag kan få veta något från olika läger. I år röstar jag inte, det lönar sig inte, att du ber mig därom. Nästa gång skall jag rösta, men *hur*, det är en annan fråga. Det beror på hur du och ditt parti handla. Jag skall göra mitt bästa, att så gott jag förstår följa med och bedöma de olika politiska och kommunala frågorna, och sedan rösta därefter. Men vill du att jag skall rösta, då får du allt finna dig i att jag går in i rösträttsföreningen. Att ta frukterna av andras arbete, medan man själv stretar emot i det längsta, det är inte väckert, eller vad tycker du?

Han (otåligt). Du vill således inte ge mig din fullmakt?

Hon. Nej!

Han. Ja, vad skulle faster också ge dig de där pengarna för, det är bara till förgärlighet jämt och samt!

Gulli Petrini.

Arboga F. K. P. R. hade den 25 nov. års-sammanträde, varvid styrelsen i sin helhet omvaldes. Till centralstyrelsemedlem utsågs f. d. skolföreståndarinnan fröken Carolina Falk, med lärarinnan fru Maria Blidberg som suppleant.

Den 18 nov. höll d:r Gulli Petrini på kallelse av F. K. P. R. föredrag om "Den kvinnliga rösträtten och de sociala frågorna".

I **Borlänge och Stora Tuna F. K. P. R.** har jur. kand. Eva Andén föreläst om Fattigvården, dess omfattning och organisation (Stora Tuna den 5 nov.), Kommunallagarna och Äktenskapslagstiftningen (Borlänge den 7 och 8 nov.). Samtliga föreläsningar åhördes med största intresse och mottogs med livligt bifall.

I **Eskilstuna F. K. P. R.** höll fru Augusta Widebeck den 2 dec. ett föredrag, som åhördes av så många godtemplarsalongen kunde rymma och som mottogs med intresse och bifall. Efter föredraget anmälde flera nya medlemmar sitt inträde i föreningen, som nu räknar ett 100-tal medlemmar.

Färgelanda F. K. P. R. hade den 1 dec. anordnat ett föredrag på Stigens herregård av fröken Signe Wollter från Trollhättan. Talarinnan avslutade sitt utmärta föredrag med att på det varmaste uppmana de närvarande kvinnorna att ansluta sig till Färgelanda rösträttsförening. Att talet var både vinnande och övertygande kan bevisas därmed, att 10 av de närvarande 40 åhörarna läto inskriva sig i rösträttsföreningen.

Färila F. K. P. R. höll sitt årsmöte den 18 nov. Mötet öppnades med avsjungandet av "Du gamla, du fria", varefter styrelseval företogs. Till ordförande valdes barnmorskan E. Kring, v. ordf. fröken Anna Assarsson, kassaförvaltare fröken Alma Mickelsson, sekreterare fröken Anna Wannberg, vice sekreterare fru Alida Persson. Till revisorer valdes fru Maria Collman samt fröken Anna Vallin. Till centralstyrelsemedlem omvaldes ordf. med v. ordf. till suppleant. Sedan hölls ett anförande om nödvändigheten av att så många kvinnor som möjligt skaffa sig kommunal rösträtt, och i samband härmed upplästes redaktör Lindhs artikel: "Kvinnans medborgarskap i antågande", varefter utdelades Landsföreningens flygblad i frågan. Talarestolen bestogs därefter av fröken Alma Mickelsson, som höll ett varmt medryckande minnestal över fru Elin Pålman-Göthman. Sedan några andra frågor diskuterats, avslöts mötet med avsjungande av en rösträttsång.

Gävle F. K. P. R. hade den 19 nov. sitt ordinarie höstsammanträde, varvid förrättades val av funktionärer för 1913. Styrelsen omvaldes i sin helhet och utgöres av fru Klara Lindh, ordf., fröken Anna Sundbom, sekr., fröken Ester Forssell, kassaförv., fruarna Brita Lundeberg och Sigröd Hofrén samt fröken Ester Kling med majorskan Anna Svensson, fru Natalia Ericsson och fröken Hanna Westling som suppleanter. Revisorerna, fröken Anna Lindborg och Aina Egelin med fröknarna Cratz och Lindman som ersättare, omvaldes likaledes. Till centralstyrelsemedlem och suppleant för nästa år utsågs fru Klara Lindh och fröken Anna Sundbom. Det stundande stadsfullmäktigevallet dryftades och beslöt bl. a. att medelst kort uppmana varje röstberättigad kvinna att deltaga i valet. En s. k. "litteraturkommitte" tillsattes för att sprida broschyrer m. m. och upptaga prenumeration i tidningarna Rösträtt för Kvinnor och Dagny. Föreningen biföll ett uppgjort provförslag till res fördelning de olika lokal-föreningarna emellan, för att på så sätt underlätta för de mindre föreningarna att sända ombud till centralstyrelsemötet i Stockholm instundande 9 och 10 januari.

Göteborgs F. K. P. R. hade den 29 nov. sammanträde, varvid till styrelse för 1913 valdes fru Frigga Carlberg, förste postexpeditören Hildur Oijer, handlanden Olivia Olsson, d:r Thora Wigardh, folkskollärarinnan Sofia Svensson, fru Anna Holm, fröken Anna Trägårdh, fru Stina Fagerskog och fl. kand. Charlotta Hamberg. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru Frigga Carlberg och till suppleant förste postexpeditören Hildur Oijer. Sedan ordf. uppmanat till fortsatt agitation för ökande av medlemsantalet, för prenumeration i Rösträtt för Kvinnor samt föresatt prov å ett till julen utkommande flygblad, påpekades vikten av deltagande i stadsfullmäktigevalen samt att vänsterns kvinnliga kandidater samtliga tillhöra F. K. P. R.

Halmstads F. K. P. R. hade sammanträde den 30 nov. under fröken Anna Ljungbergs ordförandeskap, därvid en del frågor enligt stadgarna behandlades. Ordföranden lämnade en intressant skildring av det andra

Arbetet ute i landet

allmänna kvinnorösträttsmötet, som hölls dels i Nackarpsdalen och dels i Lund sistlidne juni, och i samband härmed antogs förslag till en kvinnornas opinionsyttring för politisk rösträtt och valbarhet. Till centralstyrelseledamot för 1913 återvaldes fröken Anna Ljungberg med fru Bie Smitt som suppleant. Sedan de egentliga rösträttsärendena behandlats, demonstrerade fröken Karin Lundberg ett påtänkt byggnadsföretag, "Hemtrevnad", avsett för personer utan familj, men som önskade en liten lägenhet på ett, två eller möjligen tre rum jämte kök och alla nutida bekvämligheter.

Kalmar F. K. P. R. hade d. 29 nov. ordinarie sammanträde, som inleddes med föredrag av d:r Gulli Petrini om "Kvinnorösträtten och de sociala frågorna". Efter föredraget, som livligt applåderades, vidtog föreningsangelägenheter. Val förrättades och styrelse med suppleanter och revisorer samt centralstyrelsemedlem och suppleant blevo samtliga omvalda. Vidare avhandlades bilagan till cirkulär 90, och föreningen uttalade sitt gillande av V. U:s förslag. Beslut fattades, att sammanträden i form av enkla samkväm skulle hållas en gång i månaden. Sammanträdet, som hölls å stadshotellet, var talrikt besökt och avslutades med samkväm.

fru Math. Östlund, v. ordf., fröken Anna Rosén, sekr., fröken Amelie Salén, kassaförvaltare, fröken Ester Rosén, v. sekr., fröken Gerda Stenberg och fröken Maria Strandell. Revisorer blevo fröknarna Amalia Holm och Anna Dandernell. Till medlem av centralstyrelsen utsågs fru Emelie Johansson med fröken Amelie Salén som suppleant.

Landskrona F. K. P. R. hade den 26 nov. sitt ordinarie höstsammanträde. Till ledamöter av styrelsen valdes doktorinnan Agnes Sjöberg, fru Bertha Francke-Åkesson, fröken Augusta Lindqvist, fruarna Ida Tureson, Signe Svensson, Anna Ewerlöf och Hilda Frisk samt till deras suppleanter fröken Hilma Andersson och fröken Ellen Sandin. Revisorer blevo fröken Malmgren och fröken Augusta Lauffer med fröken Jenny Söderström som suppleant. Till ombud i centralstyrelsen utsågs fru Bertha Francke-Åkesson. Ordföranden meddelade att det för närvarande finnas 865 röstberättigade kvinnor i Landskrona och att dessa förfoga över sammanlagt 5,150 röster. Överlära N. Sjögren höll vid mötet ett intressant föredrag om "Folkskolan som bottenkolan", varjämte förekom sång av fru Holmqvist samt musik.

Lindesbergs F. K. P. R. hade den 30 nov. sammanträde å rådhusalen, varvid bl. a. till medlem i centralstyrelsen utsågs fru

stråhle och fröken Philipsson såsom suppleanter.

Sandvikens F. K. P. R. hade den 28 nov. sitt höstmöte, varvid styrelseval förrättades. Till ordförande valdes fröken Ellen Karlsson, vice ordf. fröken Mia Ljungkvist, fröken Lilly Nilsson, sekr., och fru Maria Pihl, v. sekr. Fru Ninni Svensson kommer fortfarande att fungera som kassör. Den nya styrelsens suppleanter blevo fru Mina Andersson och Alvhild Krook. Revisorer blevo fröken Augusta Karlsson och fru Alma Tempelman. Föreningen beslöt att en gång i månaden anordna ett föreläsning- och diskussionsmöte.

Skara F. K. P. R. höll den 27 nov. ett möte å Centralhotellet. Till centralstyrelsemedlem valdes fru Jenny Velder och till hennes ersättare fröken Maria Cavallin. Därefter följde ett enkelt samkväm, varvid upplästes och delvis refererades scener ur Strindbergs "Den siste riddaren", som åhördes med största uppmärksamhet och löndes med livligt bifall.

Strömstads F. K. P. R. hade den 28 nov. årsammanträde under ordförandeskap av fru Trina Hansson. Till ledamot i centralstyrelsen valdes fröken Ingrid Nilsson med fru Trina Hansson som suppleant. Styrelsevalet för 1913 utföll så att den nuvarande styrelsen omvaldes, nämligen: fru Trina Hansson, ordf., fröken Frida Kläth, v. ordf., fröken Tyra Johansson, sekreterare, fröken Gurli Jacobsson, v. sekr., fru Amanda Hauge, kassör, samt suppleanter fru Blända Hålkedal och fröken Maria Karlsson. Till revisorer av föreningens räkenskaper omvaldes fröknarna Ingrid Grönvall och Ruth Berg samt till pressombud fröken Hilma Normann.

Föreningen beslutade att prenumerera för 1913 å "Rösträtt för Kvinnor" och skänka den till Strömstads läsestuga.

Vid **Sundsvalls F. K. P. R.**s årsammanträde höll fröken Elin Wahlquist ett längre anförande om kvinnorösträttsfrågan, därvid hon särskilt uppehöll sig vid nämnda frågas behandling vid årets riksdag. I slutet av sitt anförande riktade tal. en kraftig vädjan till kvinnorna att med all kraft deltaga i valarbetet dels för de förestående stadsfullmäktigevalen och dels — när den tiden kommer — för riksdagsmannavalen år 1914.

Fru Gerdin talade härefter i ett längre anförande över reglementeringen och refererade i samband härmed fru Sachs' stridskrift i detta ämne: "Den svarta domen". Till medlem i centralstyrelsen utsågs fröken Wahlquist med fru Gerdin som suppleant.

Surte F. K. P. R. hade den 25 nov. besök av fru Gunnarsson från Malmö. I ett offentligt föredrag berörde hon på ett varmhjärtat och väckande sätt flera aktuella rösträttsynpunkter. Nämnas må även att intresserade rösträtts- och nykterhetskvinnor fejat och rengjort salen, ja, t. o. m. hängt upp nya gardiner samt prytt talarstolen med blommor och rösträttsfärgerna. Utom föredraget förekom uppläsning, sång och musik av medlemmar i Surte F. K. P. R. Samma kväll höll föreningen sitt höstsammanträde, varvid omvaldes till ordf. och centralstyrelsemedlem fröken Anna Wenner, fru Anna Kauffeldt blev v. ordf. och till centralstyrelsesuppleant och sekreterare omvaldes fröken Anna Boberg. Övriga i styrelsen: fröknarna Jenny Ambjörnsson och Hildur Selander. Revisorer: fröknarna Elsa Kihl och Elvira Andersson samt suppleanter fröken Signe Peterson och fru Gunhild Gustavsson.

Söderköpings F. K. P. R. höll sitt ordinarie höstsammanträde den 12 nov. Till styrelse för år 1913 återvaldes fröken A. Nyström, ordf., doktorinnan M. Hellström, fru Agnes Karlsson och fröken Virginia Qviberg samt nyvaldes fru Malla Grönlund. Till suppleanter valdes fröken Anna Ringström och fröken Bea Valgren. Centralstyrelsemedlem blev fru Malla Grönlund och centralstyrelsesuppleant fru Märta Hellström.

Trollhättans F. K. P. R. omvalde vid senaste sammanträdet den förutvarande styrelsen med undantag av fru Augusta Holmberg, som av sagt sig. I hennes ställe invaldes fröken Anna Ågren. Föreningens julfest den 5 dec. blev mycket lyckad och rönt stor tillslutning. Fröken Wollter redogjorde för det förslag, som framlagts av ålderdomsförsäkringskommittén. Vidare förekom sång, deklamation, kaffeservering och dans kring granen. Insamlingen av medel för på höstens arbetsaftnar förfärdigade arbeten gav 75 kr., vilka tillföll föreningens kassa.

(Forts. i nästa n:r.)

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

1 krona för 1913.

Presentkort till julen.

För att tillmötesgå dem av våra läsare, som önska ge **Rösträtt för Kvinnor** för nästa år i julkapp till sina vänner, tillhandahållas vackra presentkort kostnadsfritt å tidningens expedition, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

Prenumerationen verkställs av givaren på vanligt sätt genom posten. För å annan ort bosatta personer sker prenumerationen genom insändande av 1 kr. i postanvisning till postkontoret å denna ort med tydligt angivande å blanketten av emottagarens namn och adress samt namnet på tidningen och tiden som prenumerationen avser.

Genom presentkortet underrättas emottagaren att prenumerationen blivit verkställd.

Karlshamns F. K. P. R. hade den 3 dec. sitt ordinarie höstsammanträde. Sedan ordföranden, fröken O. Tengström, hälsat de närvarande välkomna och tillkännagivit att medlemsantalet under hösten mer än fördubblats — föreningen äger f. n. 92 medlemmar — företogs val av styrelse samt centralstyrelsemedlem med suppleant. Till ordförande efter fröken Tengström, som undangett sig återval, samt till centralstyrelsemedlem utsågs fru Velder. Vidare beslöt att i anledning av det förestående stadsfullmäktigevallet rikta en uppmaning till alla röstberättigade kvinnor att deltaga personligen eller genom fullmakt.

Klippans F. K. P. R. hade ordinarie sammanträde torsdagen den 28 november, varvid val av styrelse för 1913 förrättades. Till centralstyrelsemedlem valdes ordf., telegrafkommisariern Hilma Ramberg, och till suppleant v. ordf., bankkassören Augusta Charlier.

Krokstrands F. K. P. R. hade den 28 nov. sitt höstsammanträde. Till ordförande och centralstyrelsemedlem omvaldes folkskollärarinnan fröken Serafia Svensson, till v. ordf. fröken Ida Olsson, kassaförvaltare och centralstyrelsesuppleant fru Elin Wallin, varjämte till sekreterare nyvaldes fru Anna Nilsson och till v. sekreterare fröken Margit Kristianson. Revisorer blevo fruarna Anna Andersson och Elin Alexandersson med fröken Maria Hjertén till ersättare. 21 nya medlemmar inskrevos vid mötet. Under året har en medlem dött och 14 flyttat till annan ort. Efter mötet hölls en fingerad municipalstämma.

Köpings F. K. P. R. höll fredagen den 29 nov. sitt ordinarie höstmöte. Till styrelse för 1913 valdes fru Emelie Johansson, ordf.,

Anna Österlund med fröken Beda Lindell som suppleant.

Lysekils F. K. P. R. har till styrelse för 1913 valt fru Ebba Lagerwall, doktorinnan Blume, fröken Amanda Mattsson, fröken Alma Halldin, fru Engla Gustafsson, fru Hilma Hyllengren och fru Clara Ljunggren. Revisorer: fröknarna Greta Kjellgren och Ragnhild Karlsson.

Nässjö F. K. P. R. hade den 29 nov. sammanträde å Vita bandets lokal. Till sammanträdet hade inbjudits en del utomstående. Efter avsjungandet av en sång, hälsade ordf., fru Ida Thidell, de tillstädeskomna välkomna. Sedermera förekom deklamation, uppläsning och gemensam supé, varefter styrelseval förrättades, varvid följande valdes: fru Thidell, ordf., fru Lindholm, v. ordf., fröken Hammarskiöld, sekr., fröken Maja Vikstedt, v. sekr., fru Hanna Rylander, kassör, samt fru G. Carlström och doktorinnan A. Öberg. Suppleanter blevo fru A. Östberg och fröken Hilda Nilsson. Revisorer blevo fru Alfrida Liljekvist och fru Alma Rylander med fru A. Forsberg som suppleant. Flera nya medlemmar vunno inträde.

Sala F. K. P. R. hade den 23 nov. å rådhuset sammanträde i och för val av styrelsemedlemmar för år 1913. Efter fru Lundquist och fröken Sjölander nyvaldes fröken Mogren och fru Dahlgren samt omvaldes doktorinnan Hedlund. Till ordförande utsågs fröken Mogren och omvaldes till v. ordf. doktorinnan Arpi. Till suppleanter omvaldes fruarna Ekbon och Persson. Till medlem af centralstyrelsen utsågs fröken Mogren och till suppleant doktorinnan Arpi. Till revisorer omvaldes fröknarna Kvarnström och Wall med fru Bergen-

Blick på pressen.

Moderata kvinnoförbundets upprop har, som ju var att vänta, mottagits med förtjusning av den kvinnorösträttsfientliga högerpressen. Stockholms Dagblad går här, som alltid då det gäller motstånd mot kvinnorösträtten, i spetsen och beledsagar uppropet med en ledare, i vilken det bland annat talas om rösträttsledningens "ansvarslösa metoder".

Eskestuna-Kuriren, vars redaktör är den liberala ledamoten av riksdagens Första kammare C. G. Ekman, har i en ledande artikel upptagit högerkollegans synpunkter till behandling. Efter att ha framhållit den intressekonflikt, i vilken rösträttskrävande högerkvinnor självfallet måste stå, fortsätter tidningen:

"Vad är det nämligen som uppropets undertecknare begära? Varken mer eller mindre än att kvinnorna ifråga skola förneka sin egen kompetens, sin egen rätt till delaktighet i samhälleligt arbete. Fordran på att kvinnor, som anse kravet på medborgerlig likställighet för båda könen vara riktigt, skola understödja motståndet mot detta krav, är verkligen så renodlat partigeistisk, så oblyg, att man har svårt att förstå hur huvudorganet för 'det moderata' partiet kan framställa den såsom naturlig och befogad. Det förefaller tvärtom såsom 'hållningslös' och 'ovärdig' taktik av högern att proponera rösthjälps personer, om vilka partiet samtidigt framhåller, att de icke äro skickade att utöva inflytande på samhälleliga valhandlingar. Nedsätter deltagandet i valarbetet på ett samhällsområde kvinnorna och hemmen och äventyrar släktets väl, så måste det vara obarmhärtigt att uppfordra till allmänt kvinnligt deltagande på ett annat, ur vissa synpunkter lika och ur andra mera krävande område. Någon imponerande syn är det icke heller, när den politiskt så kavata högern kommunalt står nästan gråtfärdig, därför att en och annan kvinna vill låta konsekvenserna av högerns egna teorier gå ut över vederbörande själva.

Den verkan, det ovan omtalade uppropet med instämmanden kan komma att framkalla, torde också bli individuellt olika. För sådana kvinnor, vilkas politiska framtidsskärningar innebära, att de också där skola vara 'sina män underdåniga', ett bihang blott, torde nog denna appell vara ett naturligt kallelserop. För andra åter som känna sig ha en självständig plats att fylla, ett eget värv att utföra, måste det däremot efter denna anmaning från högern till kvinnorna att observera sin plikt att betyga egen mindervärdighet bli än mera motbjudande att tjänstgöra såsom sina medborgerliga förhoppningars egna banemän."

Stockholms-Tidningen upptar uppropet till behandling och finner det "kuriöst", att det skulle vara ovärdigt att begagna sig av redan "skänkta" rättigheter för ernående av än större rättigheter och säger:

"Att det skulle vara 'ovärdigt' av kvinnorna att begagna sina 'nyförvärvade' rättigheter på det kommunala rösträttsområdet för att på ett lagligt och korrekt sätt

Insänt.

En fråga.

Undertecknad ber att genom Rösträtt för Kvinnor få framställa en fråga till dem det vederbör. Kan det vara möjligt för en och samma person att vara medlem både av F. K. P. R. och Moderata kvinnoförbundet samt även styrelsemedlem i endera sammanslutningen? F. K. P. R. är en sammanslutning av kvinnor, som verka för att Sveriges kvinnor skola erhålla politisk rösträtt och valbarhet och ingenting annat. I Svenska Morgonbladet för den 6 dec. upplyser Moderata Kvinnoförbundets sekreterare att "Moderata kvinnoförbundet anser situationen vara sådan, att förbundet ej kan finna lämpligt att taga aktiv del i det direkta arbetet för kvinnans rösträtt." — Hur kunna två så vitt skilda ståndpunkter förenas? Skola icke medlemmar, som tillhöra båda föreningarna, antingen på ena hållet verka återhållande och i vissa fall hämmande, eller å det andra stå i ständig opposition med åsikterna rörande kvinnans rösträtt? Att det finns kvinnor, som på detta sätt icke låta den högra handen veta vad den vänstra gör, framgår tydligt av vissa företeelser, som kommit i dagen i samband med Stockholms F. K. P. R:s senaste föreningsmöte.

Kvinnosakskvinnna.

stödja sina politiska krav är ett betraktelsesätt, som förefaller mer än egendomligt. Eller lyda kvinnorna i detta hänseende under andra moralallag än männen?"

Skånska Aftonbladet omtalar under rubriken "Kvinnologik" att

"Föreningen för kvinnans politiska rösträtt har utsänt ett upprop, som manar högerkvinnor att vid de nu stundande stadsfullmäktigevalen nedlägga sina röster.

Högerns kvinnor skola vara med om att avskaffa religionsundervisningen i skolorna, avvärja armén och flottan, så att landet ligger värlöst, angripa den privata äganderätten, det hoppas och väntar man i Stockholm av högerns kvinnor."

Dagens Nyheter anmärker med anledning av Skånska Aftonbladets sätt att framställa sakerna, att L. K. P. R. aldrig utsänt något upprop och fortsätter:

"När Skånska Aftonbladet tre gånger i sin korta artikel kallar L. K. P. R:s styrelse 'suffragettledningen i Stockholm', gör det sig så löjligt införa alla som något veta, och dit höra ju även de rösträttskrävande kvinnorna av högern i Skåne, att det är alldeles onödigt att karaktärisera det värda bladet ur den 'oförståelssynpunkt' det självt anlägger. Det är uppenbarligen för milt att kalla Skånska Aftonbladets logik i detta angrepp för 'kvinnologik', fast Gud skall veta, att logiken är dålig. Här är tydligen fråga om ren och oskrymd lögnaktighet, gärna manlig om så skall vara."

Inför de exempel, som här anförts, betyder det bra litet om Moderata kvinnoförbundets sekreterare, fröken Edit Kindvall, i Svenska Morgonbladet förklarar att "Moderata kvinnoförbundet aldrig kunde komma att bli en stödjepunkt för någon kvinnornas antirösträttsrörelse."

Vart partifanatismen leder.

Vid val i Stockholms stadsfullmäktige den 2 dec. av ledamöter i överstyrelsen för Stockholms folkskolor inträffade det, att en av överstyrelsens mest verksamma ledamöter, seminarieadjunkten fröken Hedvig Sidner, som stod under omval, fick lämna sin plats. Stadsfullmäktige hade nu, sedan Brännkyrka kommun införlivats med Stockholm, rätt att välja en medlem utöver det antal, som stod under omval. Högern ingick då en valkoalition med 10 medlemmar ur den socialdemokratiska gruppen (gruppen som helhet stod emellertid främmande för denna koalition och hade uppfört alla de avgående på sin lista), och tack vare denna nyvaldes en högerman och en socialdemokrat, medan en av de under omval stående måste vika. Detta blev fröken Sidner, tillhörande det liberala partiet. Lotten avgjorde, då rösterna vägde lika mellan henne och högerns kandidat, överstelöjtnanten greve R. von Rosen.

Dagens Nyheter, som ägnat frågan en ledande artikel, yttrar bl. a.: "Granskar man litet närmare fröken Sidners arbete inom överstyrelsen, så finner man, att det icke blott är en stor pedagogisk sakkunskap som gått förlorad, utan att det är flera oavslutade förtroendeuppdrag som nu plötsligt och meningslöst bräckas av på mitten. Fröken Sidner var nämligen den enda kvinnliga ledamoten av överstyrelsens barnvårdsnämnd. Hon var inspektris för de tre barnhem, som stå under barnvårdsnämndens inspektion, av vilka två äro hem för flickor, — — — och står dessutom mitt uppe i arbete i tre andra av överstyrelsens tillsatta kommittéer." Artiklen avslutas med följande väl befogade ord: "Man torde med rätta kunna påstå, att de partier, vilkas manövrer resulterat i fröken Sidners uteslutande, tänkt mindre på överstyrelsens intressen än på sina privata att bli representerade med så höga siffror som möjligt. Det torde hämna sig i längden om stadens styrelser och nämnder skola besättas enligt så partifanatiska grundsatser.

Lämplig jul- och nyårshälsning.

Göteborgs F. K. P. R. har utsänt sitt flygblad n:r 10. Detta utgöres av ett läskpapper, vars ena sida, i rösträttsflaggorna gult och vitt, prydes av rösträttsflaggor och rösträttsmärke samt ett par julklockor i gult.

En bunt dylika läskpapper, omknuten med ett vitt sidenband, bör bli en välkommen julklapp för skrivbordet, vare sig detta tillhör en rösträttskvinnna eller ej.

Flygbladet rekvireras å 5 öre pr st. från sekreteraren i Göteborgs F. K. P. R., fröken Hildur Öjer, Göteborg 1, eller från *Rösträttsbyrå, Lästmakaregatan 6, Stockholm.*

Till Julen.

L. K. P. R:s Agitationsmärke

avsett att äsättas brev och andra postförsändelser har utkommit.

Säljes i perforerade kartor om 50 st. å 1 krona plus porto.

Rösträttsflaggor.

De efterfrågade rösträttsflaggorna i gult och vitt 5 öre pr st. äro nu komna.

Göteborgs F. K. P. R:s flygblad n:r 10.

Läskpapper i gult och vitt 5 öre pr st.

Rösträttsspelet.

Det till kongressen 1911 utgivna Rösträttsspelet med porträtt av inom rösträttsrörelsen kända personer, vilket kostar 1 kr., säljes till julen för 50 öre.

L. K. P. R:s Expedition,

6 Lästmakaregatan, Stockholm.

Glöm ej att prenumerera på *Rösträtt för Kvinnor* samtidigt med familjens övriga tidningar för nästa år!

Kvinnorna och ålderdomspensioneringen.

Från Uppsala skrives:

Intresset för och låt oss säga indignationen över kvinnornas orättvisa ställning i ålderdomsförsäkringskommitténs förslag är synnerligen livlig inom Uppsala F. K. P. R. Ämnet har varit föremål för diskussion under tvänne mötesaftnar. Vid den första redogjorde fru Ellen Hagen, medlem av folkpensioneringskongressens kommitté, för förslagens grunder och vid ett senare möte, den 3 dec., höll fröken Anna Åbergsson ett sakrikt och synnerligen väl utfört föredrag, därvid särskilt uppehållande sig vid kvinnornas plats i förslaget. Mötet beslöt göra följande uttalande:

"Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Uppsala uttalar som sin bestämda önskan, att vid en allmän invaliditets- och ålderdomsförsäkring hela folket måtte betraktas såsom en enhet av icke blott till avgiftsplikt utan även till pensionsrätt likställda individer och att icke lägre pension för kvinnor än för män beräknas å samma erlagda avgifter."

Samma dag hade Uppsala Nya Tidning ur "*Rösträtt för Kvinnor*" avtryckt fröken Åbergssons artikel om "Hur kvinnornas intressen tillvaratagas".

"Utbildning för moderskallet."

Av Evelyn Sharp.

(Översättning från engelskan.)

— En sådan utmärkt idé, sade majoren och lade ifrån sig morgontidningen, ur vilken han just läst upp en bit vid frukostbordet. Den kan utvecklas vidare i det oändliga, t. o. m. inom själva hemmet —

— Å, hur då? frågade Pelle ivrigt. Det finns ju inga flickor i familjen — det vill säga, bara Rättan, och hon kan inte räknas —

— Nej, naturligtvis, sade Rättan lugnt. Jag var inte så angelägen att hjälpa dig med algebran. Det avgör saken.

— Förklara det för oss, pappa, fortfor Pelle. Hur skulle Rättan kunna vara en klass av skol flickor som skulle lära sig allt som hör till — vad heter det nu igen — moderskallet menar jag. Och —

— Vad är moderskallet egentligen för någonting? avbröt Putte. Om det är något som har med kvinnlighet eller ett fint sätt att göra, så är det då ingenting för Rättan.

— Nej, det förstås, sade Rättan igen. Nästa gång du kör fast med dina latinska verser —

— Kära barn, bad den nya styvmodern, behöver vi börja dagen med alla de gamla familjetvisterna?

Hennes man såg triumferande ut.

— Det blev som jag förutspådde, anmärkte han. Din plan att uppfostra Rättan — Eleonora menar jag — tillsammans med sina bröder, har, som jag på förhand sa, resulterat i en förbryllande könsrivalitet. Som jag alltid har sagt, gossar är gossar, och flickor —

— Det vill vi hoppas, sade familjen ivrigt.

— Och därför att Eleonora nu har lättare att lära än sina bröder — därför ska hennes mildare, kvinnligare egenskaper —

— Jag förstår! sade hans hustru hjälpsamt. Sättet att lära en flicka att bli kvinnlig är att hindra henne att komma under fund med att hon kan göra en del saker bättre än sina bröder?

— Er mor skämtar, förklarade majoren överseende för frukostbordet. Sedan vände han sig åter till Rättan. Allvarsamt talat, Eleonora, skulle jag gärna se att du fick någon undervisning i — i barnkammargyggen och — och — spädbarnsvård och dylikt. Kanske — vände han sig till hustrun, en sådan kurs skulle kunna ordnas här

hemma en gång i veckan, för att skaffa Eleonora erforderligt material och — och dylikt.

— Om du med "erforderligt material" menar andra människors småbarn, så vill jag verkligen inte ha mässling insläppt i huset, svarade hans hustru.

— Jaså! utbrast majoren. Jaså, verkligen! Kvinnor har då den mest amatörmässiga uppfattning —

— Naturligtvis har vi det, min vän, smålog hans hustru. Det är därför att vi inte är avlönade yrkesmässigt. Hur kan du begära, att vi ska uppfatta att det är ett yrke att vara hustrur och mödrar, när vi inte får någon lön för det —

— Det må jag säga! sade majoren. Att tala så om den största tjänst kvinnorna göra staten —

— Männern skulle också ha en amatörmässiga uppfattning, fortfor hans hustru utan att låta sig bekommas, om man väntade att de skulle visa staten sin största tjänst — jag menar bo i baracker och vänta på det fientliga anfall, som aldrig kommer — utan att få någon lön för det.

Majoren log åter överseende och fortsatte:

— Det är inte fråga om någon lek, Rättan,

förklarade han med stort tålmod. Min plan är att du, medan du ännu är ung, skall bereda dig för det rikare liv, som väntar dig, när du lämnar mitt hem för ett annat. — Han tytnade för att ge ökad effekt åt detta yttrande, vars vältalighet till och med förvånade honom själv; sedan fortfor han med ett mera vardagligt tonfall: — Jag är övertygad om, att du skall tycka om att få lära dig allt, som har med småbarn att göra — och — och dylikt. Eller hur?

Rättan såg fundersam ut.

— Det är nog bra med småbarn, medgav hon. Men jag skulle gärna vilja veta vad du menar med "och dylikt".

Majoren gick sin väg, en smula osäker om han fått sin vilja fram eller ej.

— Älskade styvmamma, sade Rättan, sedan han gått, när pappa sa till dig, att gifta dig med honom — jag menar, frågade dig om du ville — sa han då, att det skulle vara ett rikare liv, som väntade dig, när du lämnade din fars hem för hans? Och är det verkligen rikare?

Det bästa med styvmodern var, att hon aldrig skämtade på orätt ställe som en del fullvuxna. När man bad henne om en upplysning, fick man den alltid.

Kvinnorösträttens riksdagshistoria.

Av Gulli Petrini.

XII. Motioner och debatter vid riksdagen 1911.

Eftersom riksdagen 1911 var den sista i perioden, voro kvinnorna angelägna att få veta, om regeringen ämnade till den göra färdig utredningen och framlägga en kungl. proposition i frågan. På hösten förut lät det också tämligen förhoppningsfullt, men när centralstyrelsen vid sitt möte i Stockholm i jan. 1911 uppvaktade statsminister Lindman med en förfrågan härom, fingo de till svar att regeringen gjort allt för att se till att utredningen skulle snarast möjligt bli färdig, men att han oavsett utredningen icke ansåg "denna fråga böra framföras, förrän man fått erfarenhet om verkningarna av den stora rösträttsreformen. Genom den allmänna rösträttens införande för män har valmännens antal blivit mer än fördubblat. Jag anser det icke vara förenligt med ansvarsmedveten politik att innan man ens en enda gång fått erfara resultatet av denna ökning av valmanskåren skrida till en ytterligare ökning av densamma".

Med anledning av detta uttalande, som naturligtvis publicerades i pressen, berördes frågan i riksdagen redan vid remissdebatten. Hr Hellberg gick i Första kammaren tillrätta med hr Lindmans olika ståndpunkter i denna fråga och påminde om regeringens gamla löften som väckt förhoppningar, vilka nu definitivt gäckats. Detsamma påpekades av frih. Bonde i Andra kammaren, som även undrade på vad sätt verkningarna av rösträttsreformen skulle kunna inverka på regeringen, eller om den möjligen misstänkte att verkningarna skulle bli sådana, att den ej alls nästa år skulle vara i tillfälle att framlägga något förslag. Även hr Nilsson i Malmö upptog frågan i sitt införande och yttrade bland annat: "Hur mycket högerpartiet än säger sig ha till sin egen uppbyggelse annekterat från det liberala programmet, så kunde det nog ha skäl att utsträcka annekteringen även till den kvinnliga rösträtten, så mycket mer som Andra kammaren redan utan debatt och utan votering accepterat densamma."

Liberala samlingspartiet återkom sedermera även vid denna riksdag med sin motion i kvinnornas rösträttsfråga, framburen av hr Staaff m. fl. i Andra kammaren och av hr Beckman m. fl. i den Första, liksom socialdemokraterna med sin om författningsrevision och kvinnorösträtt. Likaså väckte hr Albert Bergström med instämmande av hr Olsén i Första kam-

maren motion om att riksdagen täcktes besluta "att svensk gift moder och kommunalt röstberättigad kvinna erhåller samma politiska rösträtt och på samma villkor som män".

Samlingspartiet upptog detta år i sin motion utom historiken även några antydningar om professor Reuter-skiölds utredning, som nu blivit till riksdagen överlämnad, varvid särskilt anmärktes att något stöd från denna inte kunde fås för hans excellens statsministerns under fjolårets interpellationsdebatt uttalade antagande av något slags orsakssammanhang mellan kvinnorösträtt å ena sidan samt minskning i äktenskapsfrekvens och nativitet å den andra.

Hr Bergström ville i sin motion som särskilt motiv påpeka "den förlust samballet gör, så länge det icke tillgodogör sig för sin utveckling den särskilda ansvarskänsla och den erfarenhet, som endast kvinnan kan förvärva och utan vilkas tillgodogörande även i det politiska livet en fullt sund utveckling icke kan vara möjlig. Då helt visst kvinnans ansvarskänsla som moder och erfarenhet som självförsörjande är av största betydelsen och sålunda i första hand bör tillgodogöras", så hade motionären gjort ovannämnda hemställan.

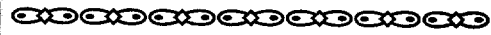
Konstitutionsutskottet avstyrkte emellertid samtliga motionerna. Först och främst var utredningen ännu inte färdig, det fattades ännu en del erfarenheter från utlandet, och då var det inte tillrädligt att föregripa resultatet. "Utskottet tillåter sig vidare framhålla", heter det, "att det icke heller kan vara välbetänkt att så omedelbart efter genomförandet av 1909 års genomgripande rösträttsreform, och innan någon erfarenhet av dess verkningar hunnit vinnas, vidtaga ytterligare en så vittomfattande omläggning av de politiska rösträttsbestämmelserna, att antalet valberättigade åter på en gång skulle mer än fördubblas. Enligt utskottets uppfattning har för övrigt idén om kvinnans politiska rösträtt ej ens ibland kvinnorna själva vunnit den anslutning, att en reform i överensstämmelse med motionärernas förslag kan anses vara av behovet påkallad. Under sådana förhållanden saknar utskottet för närvarande anledning att ingå på de principiella invändningar som kunna göras gällande mot den nu ifrågasatta reformen". Reservationer avgavs av några herrar mot motiveringen samt av hrr af Cal-

lerholm, Bonde, Ericsson, Berg i Göteborg, von Schéele och Edén till förmån för hr Staaffs m. fl. reservation. Debatten i Första kammaren inleddes av hr Berger, som ansåg att utskottets skäl, att utredningen inte vore färdig och att riksdagen därför inte borde föregripa resultatet av nämnda utredning, voro tillräckliga för ett avslagsyrkande. Några andra skäl hade utskottet inte bort komma med. "Jag bör, angående min ställning i sakfrågan", sade hr Berger, "tillägga, att jag för min del alls icke kan gilla utskottets avvisande hållning mot kravet på politisk rösträtt för kvinnor".

På grund härav yrkade han att det stycket av utskottets motivering som började med "Utskottet tillåter sig — och slutar med orden "nu ifrågasatta reformen" (d. v. s. just det ovan citerade) skulle utgå.

Detta yttrande förtjänar att ihågkommas såsom ett litet specimen på höger- eller halvhögerharrars politiska ståndaktighet emot partipåtryckningar, emedan hr Berger året därpå, då utredningen var färdig och en kungl. proposition i frågan förelåg, då det således verkligen gällde själva sakfrågan yrkade avslag på densamma.

Därefter uppträdde hr Hellberg och karaktäriserade utskottets avstyrkande utlåtande med ett yttrande som en student en gång haft om en förste tenor i Uppsala: "han hade ingen synnerligen stark röst, men han sjöng falskt". Vidare undrade han vad utskottet menade med, att det saknade anledning "ingå på" de principiella invändningarna; menades det att "anföra" dem eller "vederlägga" dem — det var litet otydligt, men det borde väl vara för att "vederlägga" efter de välvilliga yttranden som utskottet 1906 hade om kvinnans rösträtt. Riksdagen begärde också 1902 "en från alla synpunkter fullständig utredning" om männens allmänna rösträtt, men sedan blev det bara en utredning om proportionella val — det var allt. Varför behövde då kvinnornas rösträttsfråga så mycken utredning. Därefter påvisade talaren det lönlösa i att av erfarenheterna från rösträttsutvidgningen för män söka få någon ledning för bedömandet av kvinnornas rösträttsfråga, och gent emot utskottets tal om bristande intresse å kvinnornas egen sida uppvisade han att kvinnorna med de små resurser, som stått dem till buds, åstadkommit och uppehållit sin rösträttsrörelse på ett sätt som gott talde jämförelse med männens agitation för allmän rösträtt, som ju dock arbetade under så mycket gynnsammare förhållanden. Trots denna upplysande utredning kaxade hr Clason som vanligt

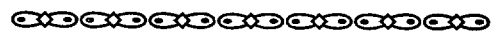

Företräda nytta med nöje och köp

[till julen]

SINGER

symaskin.

om kvinnornas bristande intresse, talade om att en eller annan lokalförening dött eller uppgått i andra föreningar och påstod t. o. m. att opinionen mot kvinnans rösträtt nu vuxit sig starkare i landet bland kvinnorna själva. Hr Fahlbeck hade bekymmer för försvarsfrågan om kvinnorna skulle få rösträtt, eftersom de äro främmande för sådana ting och inte hava värnpliktens börda. Hr Steffen sade sig inte förstå detta argument, då det ju inte är något nöje att fullgöra värnplikt, varför det vore troligare att de som slippa den skulle bli mer släpphänta mot militära krav, än de som personligen fingo bära värnpliktens börda. Hr Kjellén talade om för kammaren att man med suggestionens makt sökt övertyga den om att det bara var en tidsfråga, när den kvinnliga rösträtten skulle gå igenom, så att man lika gärna kunde slå till med detsamma, men han ville nu bryta denna suggestion genom att omtala, att den kvinnliga rösträttsrörelsen år 1906, då riksdagen skrev sin skrivelse befann sig i sitt "perihelium". "Den var då närmare sitt mål än den förut varit och hädanefter kommer att bli." Efter 1905 voro nämligen sinnen öppna för tillmötesgående och medgivanden, och eftertänksamheten sov. Men eftersom det sedan ändrats trots männens allmänna rösträtt inte blev någon nationell samling, så hade eftertanken vaknat, "och därmed har kvinnans chance att få till statens, till mannens och till sin egen skada offra sig på politikens altare gått förbi". Hr Kjellén tyckte att utskottets skäl voro litet för temporära och svaga, varför han för egen del kom med följande mer kraf-

RYNKTIKTUR

Majorskan Edmann

borttager rynkor och pormaskar. Har en underbar förmåga att förnygra och försköna, ty lyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag.

I parti och minut i

FRANSKA PARFYMMAGASINET

Hovleverantör

21 Drottninggatan 21, Stockholm

☛ samt i förnämsta Parfymaffärer. ☚

— Nej, kära Rätta, det gjorde han inte, svarade hon. Jag tror han frågade mig, om jag skulle vilja göra det, och sedan sa han, att han skulle vilja, om jag ville, och sedan berättade han mig om er alla, och då sa jag, att jag trodde jag ville.

Den nya styvmodern hade emellertid också gift sig med majoren av en annan orsak — emedan hon älskade honom. Hon hade inte lämnat sin fars hem för hans — hon hade lämnat sitt eget hem, sin egen förtjusande lilla studievärd, som hon byggt sig under tio år av strävsamt arbete — hon var lärarinna i historia och höll fortfarande föreläsningar — så att hennes kärlek måste ha varit mycket stor. Vilket den också var. Hon var den enda kvinnliga i världen, som visste, att majoren inte hade den ringaste likhet med den man han trodde att han ville vara. Hon hade för länge sedan upptäckt, att han inte trodde på en enda av sina löjliga teorier om kvinnor och män och deras nytta för staten. Han hade fått dem alla inplantade i sitt huvud av människor, som han levat ibland, och då han var av ett vänligt och artigt sinnelag, hade han aldrig tyckt om att säga emot dem. Om han på allvar trott på sina teorier, skulle han naturligtvis inte velat gifta sig med

hennes — eller hon med honom. Faktum kvarstod emellertid, att han inbillade sig, att han trodde på dem, och ibland undrade hon, om det någonsin skulle lyckas henne att klagöra för honom, att han inte gjorde det.

Några dagar senare — det var den första lövdagen efter samtalet vid frukostbordet — fick majoren på sin väg genom hallen höra några besynnerliga ljud från skolrummet. En häpnadsväckande, för att icke säga förbluffande syn mötte honom, då han öppnade dörren. På mattan framför brasan stod en badbalja. Bredvid den sprattlade en liten fullkomligt ogenerad skär och vit barnunge, jollrande så glatt, som bara en skär och vit barnunge kan jollra, när den är helt och hållet befriad från civilisationens skrud. Bredvid barnet kröpo majorens båda söner, svängande med sina klockor och på alla sätt sörjande för dess intellektuella behov, till dess jollrandet övergick i ett tjut av hysterisk munterhet. Och under tiden satt Eleonora vid skrivbordet och slet med andragradsekvationer.

— Store gud, utbrast majoren.

Rättan såg sig om och log lugnande.

— Det är som det skall vara, pappa, förklarade hon, pojkarne lär sig faderskallet, medan jag löser deras ekvationer för dem.

Då hennes förklaring inte tycktes göra önskad verkan på hans förvirring och häpnad, gick hon fram till honom och stack sin arm under hans. Rättan var den enda av de tre barnen, som misstänkte tillvaron av den verkliga mannen hos majoren.

— Jag har aldrig sagt, att jag ville att någon av mina söner skulle förspilla sin tid med sådant kvinnögöra, sade majoren häftigt.

— Ser du, pappa, fortfor hon, vi tyckte det kunde vara roligt att försöka oss på din nya idé om utbildning för moderskallet, och så lånade vi mrs Williams' unge — hon är här i dag och syr åt mamma — och pojkarne ville förstas vara med — och jag tyckte, att de gärna kunde få det, för det är ju lika möjligt, att de bli fäder en dag, som att jag blir mamma, och så gjorde Pelle i ordning badet, och Putte och jag badade ungen, och sen tyckte den så mycket bättre om pojkarne än mig, att jag tyckte det var bäst, att jag hjälpte dem med algebran, medan de passade på lillen, och det går ju utmärkt, eller hur?

Den nya styvmodern skakade av skratt, när majoren bönföll henne att gå till skolrummet och göra ett slut på vad barnen hade för sig.

— Du raring! sade hon, vilket, fast det visade en tydlig brist på värnplikt, dock avväpnade honom. Varför tycker du inte om att de gör vad du sa, att du ville de skulle göra?

— Käre vän, invände hans hustru, i tidsrummen mellan de flentliga anfallen kan det väl inte anses för kvinnögöra, att en man är far i sitt eget hem? Och om Pelle och Putte en gång —

— En gång? stormade majoren. En gång? Vad har det att göra med vad de företa sig i dag? Jag har aldrig hört sådana dumheter förr. Jag är inte så säker på, att det inte också är en smula — en smula opassandc. Pojkar vid deras ålder bör spela kriket — läsa latin och grekiska.

Han tystnade, ty hans blick mötte ett par gråa ögon, som strålade av munterhet, och han kände att han förrätt sig, hopplöst och oåterkalleligt.

— Nå, nå, sade den verkliga mannen, som styvmodern för längesedan upptäckt hos majoren, kanske har du rätt ändå, och ungdom är ungdom, vare sig det är gosse eller flicka.

— Du raring! var allt den nya styvmodern sade.

tiga inlägg: "Den största av de grupper, som bildar den svenska kvinnan, är ännu *bondhustrarna*. Reformen borde därför stå eller falla med sin inverkan på dem. Har man ens allvarligt tänkt sig in i denna verkan? Om det finnes någon, som uppehåller detta rike från själva grunden, så är det bondens hustru med sitt tysta arbete i kök, visthus och ladugård från den tidiga morgonen till sena kvällen. Nu finnes här redan ett distraherande inflytande, och det ligger på det frireligiösa området. Man talar i mina västgöta hembygder om kvinnor, som fått 'rän-narevanan', det är sådana, som springa omkring på bönenöten, och det ordet anses icke som någon hederstitel för dem. Men hur skulle det då bli, om denna vana uppmanades och leddes in i det politiska livet? Man kommer icke ifrån med det svaret, att här gäller det bara ett uppbåd vart tredje år. Man förnedrar rösträtten med ett sådant svar. Vill man dra in nya element i politiken, så får man också taga den praktiska konsekvensen att dessa element skola uppfostras för denna uppgift, och detta förutsätter bevisande av möten, åhörande av föredrag, regelbunden tidningsläsning och dylikt. Tror man nu, att bondhustrarna skall lämna tid övrigt för sådant? Tror man, att det kan ske utan att hemmet, på vilket den föregående talaren, liksom vi alla sätte så mycket värde, får lida." Vidare ansåg han, att det vore ett *misstroendevotum* mot mannen att införa kvinnlig rösträtt, emedan han då skulle degraderas till minoritet på sitt av ålder innehavda naturliga område. Däremot vore det inte något misstroendevotum eller något förödmjukande för kvinnan om hon förmenades denna rätt, "ty därmed har man bara sagt, att man icke anser politiken tillhöra hennes naturliga område, och däri ligger sannerligen intet nedsättande!" Hr Beckman försvarade kvinnorösträtten både från rättvisans och statsnyttans ståndpunkt. Hr Bergendahl beklagade att de gamla högerkämparna för kvinnans rösträtt, landshövding Sjööcrona och lektor Säve, icke mer voro där, och förklarade sig närmast ansluta sig till hr Bergströms ståndpunkt och vilja ge sin röst åt ett yrkande i anslutning till hr Bergströms motion, om ett sådant yrkande framställdes. Märkvärdigt nog blev detta icke förhållandet. Varken hr Bergström eller hr Olsén hade ett ord att säga till försvar för sin motion, och hr Trygger, som förut i kammaren försvarat en ståndpunkt, som åtminstone delvis överensstämde med hr Bergströms, hade denna gång intet yrkande. Han hade visserligen reserverat sig i utskottet, men bara därför att han inte ansåg utredningen vara något skäl emot rösträtten. Därom fälde han under debatten följande beaktansvärda yttrande: "För övrigt vill jag säga, att den erfarenhet man har av utredningar i kvinnofrågan icke äro så synnerligen tillfredsställande. Riksdagen beslöt år 1909 en ändring i 28 § regeringsformen, varigenom kvinnor skulle beredas tillträde till vissa ämbeten. Men mot vad som första gången av mig föreslagits, beslöts det, att denna rätt för kvinnan skulle närmare bestämmas av grunder, som av konung och riksdag godkänts. Det var år 1909, som riksdagen beslutade denna

Till ledamot av drätselkammaren i Växjö har valts fl. d:r fru Gulli Petrini.

Prenumeration i utlandet å Röst-rätt för Kvinnor för 1913 sker an-tingen å närmaste postanstalt eller genom insändande av kr. 1:75 i post-anvisning till tidningens expedition, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

grundlagsändring, och ännu i dag ha-va vi icke fått dessa grunder. Utred-ningen har knappt vållat annat än full-komlig villervalla. Vad som hittills framkommit, är av natur att rent av ointetgöras riksdagens beslut om änd-ring av grundlagen. Med denna er-farenhet för ögonen är det icke utan att man blir ganska skeptisk i fråga om dylika utredningar." Hr Gezelius tyckte att utskottet varit för tillmötes-gående, som blott stött sitt avslagsyr-kande på konjunkturskäl, och ville ha en liten ändring för att ingen skulle kunna tro att utskottet var principiellt välvilligt. En del repliker växlades yttermera mellan hrr Kjellén och Cla-son m. fl. och hr Hellberg, varvid denne fick tillfälle att citera ett yttrande av mrs Chapman Catt från Londonkon-gressen om "antis". Mrs Catt befann sig själv på riksdagsläktaren, ty de-batten försiggick i maj, således kort före kongressen i Stockholm.

Utskottets avstyrkande hemställan antogs emellertil oförändrad med 105 röster mot 23, som avgavs för hr af Callerholms reservation.

Något *debatt* kan man inte säga att det blev i Andra kammaren detta år heller, om man nämligen med det ordet menar, att personer av olika ståndpunkt utbyta skäl och motskäl, ty hö-gern hade ingenting att säga till för-svar för sitt motstånd mot kvinnoröst-rätten. Förste talare var hr af Caller-holm, vilken gent emot professor Reu-terskiölds åsikt att denna fråga vore en maktfråga, betonade, att han ansåg den som en rättfärdighetsfråga, och yrkade bifall till sin reservation. Det-samma gjorde hr Larsson i Västerås å socialdemokratiska riksdagsgruppens vägnar. Hr Jansson i Djursåtra yt-trade: "Herr talman! Då en förläng-ning av diskussionen i denna fråga är alldeles onödig, enär den ju icke kan inverka på den allmänna uppfattning- en här i kammaren, skall jag endast be att för min del få yrka bifall till konstitutionsutskottets avslagsyrkan-de." Detta var allt vad högern hade att i ärendet anföra, trots att frih. Bonde beklagade, att han inte fick höra mer *talande* skäl. Han bemötte också ut-skottets tal om att kvinnorna inte visat nog intresse och undrade, om man ville framtvinga samma metoder här som i det brittiska riket. "Kanhända vänta ministrarna icke blott på moraliska, utan även på fysiska käpprapp, för att de skola tvingas att se, att här verk-ligen står makt bakom ordet." Men all ironi var förspild, ministrarna vo-ro lika tystlåtna som högerriksdags-männen. Men votera efter partistånd-punkt, det kunde högern åtminstone. Ty hr af Callerholms m. fl. reservation antogs visserligen, men blott med 120 röster mot 92, vilka senare således av-gavs av hr Lindmans trogna men ty-sta drabanter.

Högern hade således definitivt blivit motståndare mot kvinnans rösträtt, och den uttalade också detta i sitt val-program, vilket kort därefter offentlig-gjordes.

Men valen visade en så stark för-skjutning åt vänster, att de sopade bort hela högerministären. Den nya frisinnade regeringens första åtgärd blev att upplösa Första kammaren, så att de efter de nya grunderna sam-mansatta landstingen fingo välja den på nytt. Visserligen är högern ännu i majoritet i Första kammaren, så att denna fortfarande kan motsätta sig rättvisans krav, men en påminnelse om sin dödlighet har den dock fått.

I överensstämmelse med givna löften framlade den nya regeringen till riks-dagen 1912 en proposition om rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män till riksdagens båda kamrar. För den och dess öde har förut redogjorts i denna tidning. Även den föll, som vi veta, på Första kammarens motstånd.

ROHTLIEB & COMP.

Innehavare:

Översättarinnan EMILIE KULLMAN

Kontor:

Nybrogatan 26, Stockholm.

Prima Anthracit i olika krossningar.
Hushållskol, Cokes,
Marie-Briketter till billigaste priser.

Riks Tel. 40 62.

Allm. Tel. 78 39.

(K. R. 403)

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföras i extra vackra mönster.

Huvudaffär: Drottninggatan 30.

Filialer: Humlegårdsgatan 11, St Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34.

Lektioner i linnesömnad

(även blusar, barnkläder m. m.) Praktisk metod, utan träckling. Varje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR, Stockholm.

Sibyllegatan 36. R. T. 35 30, A. T. 21004.

EVA EGNÉR, Malmö.

Fersens väg 2. Tel. 44 90, ev. 40 83.

AFFÄRSREGISTER

Behöver skorna lagas?

så vänd Eder till Svenska Skosulningsfabriken, Norrlandsgatan 21. Skorna hämtas och hemsändes efter tillsägelse på allm. 248 40 eller riks 62 77. Obs! Billiga priser och prima materialier. (A. F. 776.)

Damer!

Miseprydande härväxt borttages numera smärtfritt utan att efterlämna några märken och återkommer aldrig mera om Ni använder **Kromoteckor** som sändes Eder fullt diskret om Ni insänder 2 kr. till Karl Johans-son Sigtunagatan 7, Stockholm. (A. F. 1323).

Till Julen.

Rösträttsbrevkort.

L. K. P. R:s nya julkort 10 öre pr st.,
1 kr. pr 12 st.

Brevkort med porträtt och uttalanden av kända förkämpar för kvinnans politiska rösträtt:

Ser. I utgiven av Göteborgs F. K. P. R.

5 öre pr st.; 50 öre pr 12 st.

» II » » Uppsala F. K. P. R.

10 öre pr st.; 60 öre pr 12 st.

» III » » Paul Heckschers förlag.

10 öre pr st.; 1 kr. pr 12 st.

» Hand i hand », utgivet av Skara F. K. P. R.

5 öre pr st.; 20 proc. rabatt vid köp av minst 50.

Rekvireras från

L. K. P. R:s Expedition

6 Lästmakaregatan, Stockholm.

Rösträtt för Kvinnors

tjugonde nummer innehåller bl. a.:

Rösträtt för Kvinnor 1913.

Kvinnorna och hushållningssällskapen.

Kvinnliga stadsfullmäktige.

Icke efterföljansvärda stridsmetoder.

Några intryck från samhällskursen i Ble-kinge. Av *Frigga Carlberg*.

Segerjubel. Av *Anna Lindgren*.

Valdialog i hemmet. Av *Gulli Petrini*.

Högerkvinnorna och stadsfullmäktigevalen.

Där kvinnorna äga medborgarrätt. Av *Amå*. Arbetet ute i landet.

Kvinnorösträttens riksdagshistoria XII. Av *Gulli Petrini*.

» Utbildning för moderskallet ». Av *Evelyn Sharp*.

P. A. Colljns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvalitéer.

Ivar Öhrnbergs Bokbinderi

4 Observatoriegatan, Stockholm. R. T. 8203, A. T. 10482. Utför allt vad till yrket hör. Uppfostring och fernisning av kartor och planscher. Specialité: Förgyllning för hand och press. Klädsel av skriv- och spelbord. Omsorgsfullt arbete och moderata priser. (A. F. 796.)

Agnes Hallbergs Modeaffär

Upplandsgatan 25

rekommenderas. Smakfulla hattar, moderata priser. Sorghattar på lager.

Allm. Tel. 116 02.

(A. F. 797.)

Ateljé Central.

Om Ni vill ha väl utförda porträtt och billiga priser, gå till Mästersamuelsgatan 71, andra huset från Vasagatan. Hiss. Visitt 3 kr., kab. 5 kr. pr duss.

Ateljé Central.

Välj ett vackert arbete hos

ESTHER FLYBORG Tapiseriaffär

Götgatan 15, 1 tr.

Allm. Tel. 30687

Malmiskillnadsgatan 48 A

Allm. Tel. 4825

Vesterlånggatan 52, Allm. Tel. 21847

FÖRENINGEN

HANDARBETETS VÄNNER

5 Birgerjarlgatan, Stockholm

Riks 91 02.

Allm. 116 74.

JANSSON & LÖFVING

MODEMAGASIN

Skepparegatan 29

Allm. Tel. 248 95

Rikstel. O. 11 23

Föreningens för Svensk Hemslöjd

Permanent utställning

Biblioteksgatan 12, Stockholm.

Enda försäljare av äkta *allmogearbeten* såsom Vävnader, Spetsar, Folkdräkter, Möbler, Järn- och Träarbeten, Lergods m. m.

OBS.!

Önskar ni stilfulla och välgjorda möbler? Gör då ett besök

MÖBELAFFÄREN

Gamla Kungsholmsbrogatan 26, Malmiskillnadsgatan 19

A. P. Anderson.

Hotell, Matsalar o. d.

MÜLLERS CAFÉ

16 Norrlandsgatan rekommenderas. Särskilda matsalar för damer. Stora hygieniska Matsalar 1 tr., känt för sin goda, välbehagade mat. Å nedre botten servering efter tyskt och svenskt mönster. Obs! Stor rabatt vid köp av kupper. Obs! Ett omtyckt kaffe serveras hela dagen. Öppet till kl. en kvart före 12.

Hotell Hägglund

Innehavare: H. Brolin

Nära Centralstation 36 Vasagatan, Stockholm Vid Central-Posthuset

Rekommenderar sina hemtrediga och tysta rum till moderata priser. Rikstel. 37 02. Allm. tel. 116 78

Norrländska Privathemmet

(Anna Öhrlund)

Stora Vattugatan 5, Stockholm. Allm. Telefon 209 61.

För resande ljusa o. komfortabla rum, försedda med elektr. ljus m. m. Obs! Hiss. Endast 2 min. från Centralstation.

PENSIONAT HÖJDEN

5 tr. Hiss

Trevliga rum, godt bord med trevlig utsikt från takplatån

Vasagatan 5

Riks 124 53

Emma Grönbergs Pensionat

15 A Norrlandsgatan 15 A

(2 min. väg. från Norrmalmstorg och Kungsträdgården) Tysta, komfortabla möblerade rum från 2 kr. Hiss, elektr. ljus. Värmeledning, W. C. Rimgledning i alla rum.

English spoken. Deutsch sprechen. A. T. 114 47. R. T. Norr 506.

Stockholm, Ivar Häggströms Boktryckeri A.-B., 1912.